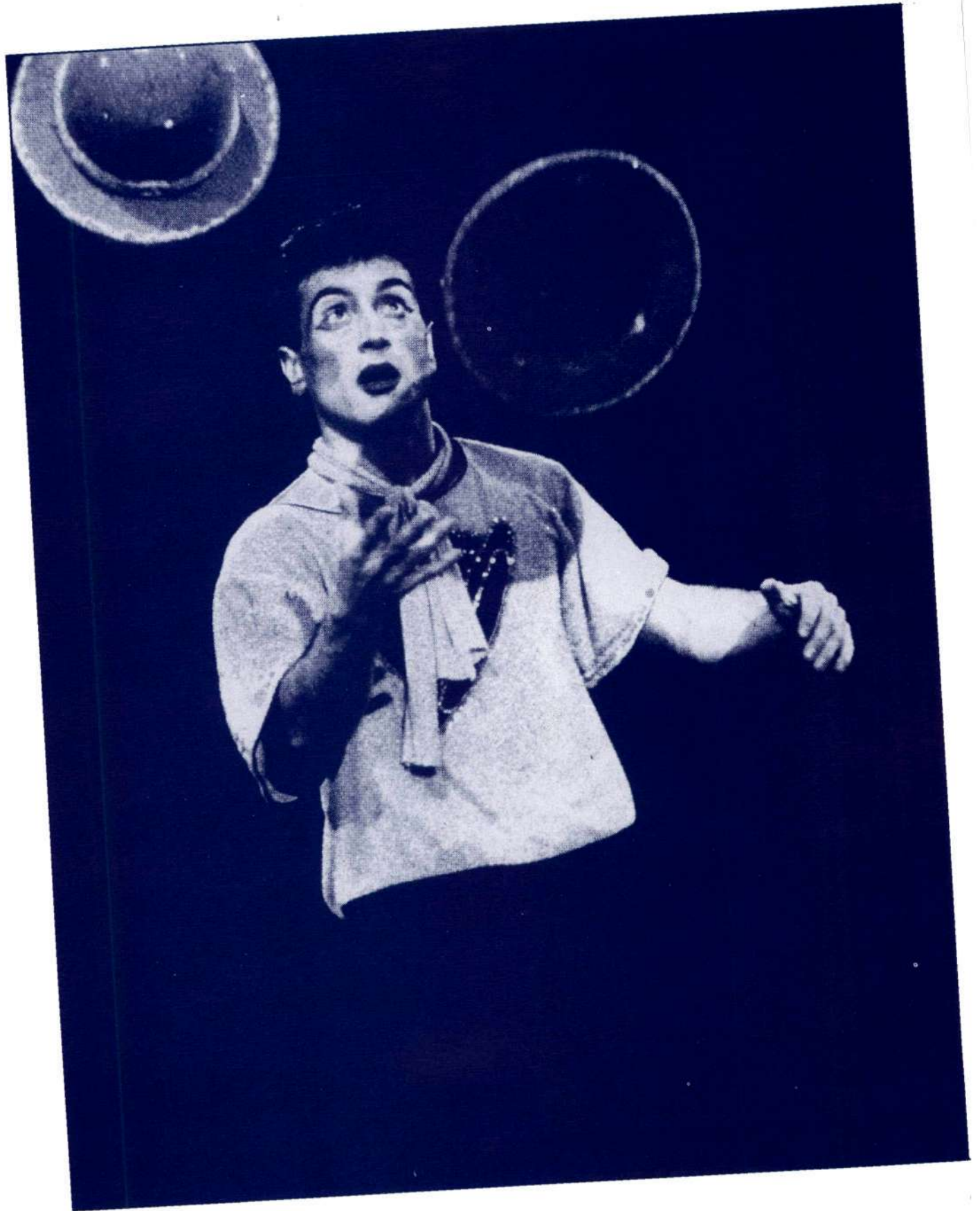

ISSN: 0213-1366
núm. 127, any 33
Octubre 1992

nous horitzons

Francesc Artal: *La crisi post-olímpica.* **Josep Lluís Atienza:**
Maastricht, acords i desacords. **Manuel de Seabra:** *El forat de l'agulla.*
Gustau Muñoz: *Joan Fuster: l'ofici de pensar.* **Iris Zaida:** *L'ull sensible.*
Ma Hong: *Empreses, propietat i distribució a la Xina.* **Antoni Roca:**
Tres models d'exposicions científiques.

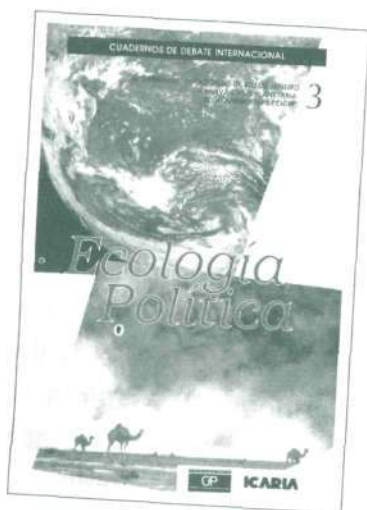

FUNDACIÓN IBERICAR DEL EMPLEADO
F U H E M

ICARIA

octubre 1992

REVISTA SEMESTRAL

Ecología Política

CUADERNOS DE DEBATE INTERNACIONAL

ncesc Artal. **5. Maastricht, acords i desacords.** Josep Lluís per al trànsit a les ciutats. **9. El forat de l'agulla.** Manuel de esquerres. Josep Arias.

net. Ricard Vinyes. **12. Joan Fuster: l'ofici de pensar.** Gustau stes d'esquerra suplement núm 5. Francesc Roca. **18. El dreu Mayayo.**

athryn A. Woolard. Joan Fuster vota pel seu metge. «Les ns detalls i una excepció. Haldane i «el capital» a l'Expo'92. s. Iris Zaida.

eses, propietat i distribució a la Xina. Ma Hong. **22. A l'antiga nent.** Josep Lladós i Masllorens.

de les doctrines econòmiques i socials» (1932-1933). Estanislau

zo Pesciarelli. Stuart Hall. Carlos Bestien. Joaquim Vinyes. Martí. quim Gubern i Palacios. Romà Oltra. Josep Llosa.

vistes

posicions científiques. Antoni Roca. **36. Dolores Ibárruri.** 37. història del PSUC. Iris Zaida.

Autoedició i Compaginació:
Cris Gadea

Impremta:
Arts Gràfiques Botí - Tel. 301 45 48

Distribució:
L'Arc de Berà
Llull, 10-14, baixos - Tel. (93) 300 32 51
08005 Barcelona (Poble Nou)

Suscripció:
per un any:
Espanya: 2.750 pts.
Europa: 3.100 pts.
Resta del món: 3.500 pts.
Dipòsit legal: B 37.808/77
ISSN: 0213-1366
NH és membre de l'APPEC

La crisi post-olímpica

Francesc Artal

Des de fa temps, ja es deia que després dels Jocs Olímpics i de l'Expo de Sevilla, 1993 seria un any de crisi. Era de preveure que les grans constructores, que amb tanta obra pública han fet l'agost, veurien com la demanda es contrau de cop. El que ningú havia previst és que la crisi apareixeria de seguida, amb el final de l'estiu del mateix any fantàstic de 1992. Els problemes han sorgit en un doble vessant: d'una banda per causes internes, lligades a l'endeutament públic -estatal i municipal- necessari per a dur a terme una obra pública de dimensions impressionants -cinturons de Barcelona, tren AVE, viles olímpiques, noves instal·lacions esportives- i concentrada en un lapse de temps brevíssim; per una altra banda, l'onada especulativa en els mercats monetaris europeus ha provocat la devaluació de la pesseta -justament allò que el Sr. Solchaga va dir que no volia fer quatre dies abans- i la preparació d'uns pressupostos públics dràsticament restrictius per a 1993, que arrossegaran en la mateixa tendència els pressupostos autonòmics i municipals, començant pels de les ciutats olímpiques de Barcelona i Badalona.

Per tant: la crisi existeix, i ningú sap el que durarà. Molts pensen que és el preu que cal pagar per uns Jocs Olímpics esplendorosos (la veritat és que ni els més optimistes havien somiat que anessin tan bé, almenys de cara a la galeria, sota tots els punts de vista) i per una Exposició Universal esplèndida. Varis estudis indiquen que els efectes econòmics induïts pels Jocs seran molt positius, i que Barcelona i Catalunya atreuran més que abans les inversions forànies. Se sap que tant si el COOB'92 té superàvit com si no, l'economia de l'àrea metropolitana barcelonina en sortirà reforçada a la llarga. Ara: era ingenu d'esperar que pel fet d'haver-se organitzat uns Jocs -o una Exposició Universal- Catalunya passaria a esdevenir una de les primeres regions europees (sota el punt de vista econòmic) i, amb ella, Espanya deixaria d'estar col·locada a la cua dels països més industrialitzats. Els salts qualitatius, en el marc de l'economia mundial, són sempre lents.

En el context europeu, la crisi monetària és potser el preu que s'està pagant per la unificació alemanya i, a més, és el resultat del funcionament del mercat actual de divises, que només és controlat en un 20% pels bancs centrals; la resta, està en mans d'especuladors, que fan les operacions a tota velocitat, ajudats per la informàtica i simultàniament a escala planetària. La unificació d'Alemanya va provocar atur a l'Est, i necessitat de cobrir-lo amb endeutament públic. Per a finançar el

deute, el govern alemany ha hagut d'apujar els tipus d'interès, i ha generat inflació. Alemanya ha hagut d'atreure els inversors per a finançar els seus problemes, i ha reforçat la posició del marc, fins a uns límits insostenibles per a d'altres monedes europees, entre elles la pesseta. Es diu que caldrà fer més d'una devaluació. La devaluació crearà més efectes negatius que positius: és evident que les noves inversions en maquinària seran més cares, i que pujarà el preu de l'energia. Aquests sobre costos es traduiran en augments de preus, però no en puges salarials. A més, la contenció del dèficit es realitza per dos camins absolutament injustos, tant per als treballadors com per als empresaris. D'una banda, per exemple, l'augment dels tipus impositius de l'IRPF amb efectes retroactius des de 1r. de gener de 1992 -això no ho feia ni Franco-, amb l'augment consegüent de les retencions i la retallada en els subsidis d'atur; de l'altra banda, el finançament del 4rt. al 15è. dia de les malalties laborals a càrrec dels empresaris. Tot això vol dir: menys renda familiar disponible, contracció de la demanda, augment dels costos empresarials, disminució del creixement econòmic, atur i inflació. Amb aquest panorama, el PSOE sap que no podrà treure la majoria absoluta (la sort que té és que el PP és, per més que s'esforçi, un rival poc seriós).

El problema de fons, però, és que ens diran que tot el que passa és "normal", i que dintre de no massa temps sortirem, una vegada més, de la crisi (per allò de la teoria dels cicles). Ens diran que en 1973 o en 1979 la crisi era molt pitjor -la qual cosa no deixa d'ésser certa- i que quan els UEA i Alemanya facin una revifalla nosaltres també anirem millor. Però ningú, un cop més, en explicarà quin és el problema de fons. Ningú ens parlarà del caràcter subsidiari de la nostra economia, ningú ens farà veure la nostra tanoqueria, ningú ens explicarà que hem de canviar els nostres hàbits de funcionament, que hem d'inventar, que hem de tenir bones escoles professionals que desvetllin la imaginació, que la productivitat només s'acreeix treballant d'una altra manera, que no hem d'especular per a guanyar diners fàcil. La ceguesa monetarista del Sr. Solchaga provocarà que el dèficit públic s'apropi al 5%, i que es privatitzi una bona part de l'economia pública, justament la que funciona millor. Provocarà que es freni el creixement. Però amb el monetarisme estricte tampoc es tenallarà la inflació. Aleshores, de què serveix la política econòmica que es practica? El pitjor del Sr. Solchaga és que no li fa cap servei ni al capitalisme, ni al país ni al propi govern.

Maastrich, acords i desacords

Josep Lluís Atienza

En el començament de curs, amb l'agònica victòria del si francès, dona la impressió que el no de Dinamarca ha donat peu a un replantejament tàctic i estratègic d'Europa, més enllà de les turbulències passatgeres. França ha recuperat un important protagonisme polític amb la jugada arriscada del referèndum de Mitterrand i Alemanya agafa maneres de superpotència econòmica i deixa cul enlaire als endarrerits. De cop i sobte descobrim que les polítiques monetaristes han engendrat un bilió de dòlars dedicats a l'especulació monetària. Tal descobriment, tan important com el que celebra el cinquè centenari, demostra que la terra no és tan rodona compensàvem, ja que hi ha un altre continent econòmic, un Nou Món, que no surt als mapes i viu amagat en el forat negre del mercat de capitals. Qui se'n recorda ja de les Olimpíades? El cotxe europeu serà una màquina a cinc velocitats? Estem davant d'una crisi passatgera o davant de la instal·lació d'una nova gran crisi? Com escrivia un savi anònim en una pintada, quan creiem que coneixiem totes les respostes, ens han canviat totes les preguntes.

Què és Europa? Mal símptoma. Prohibit fer-se aquest tipus de pregunta. Quan surten preguntes sobre la identitat, és que alguna de grossa es prepara. Sempre que comencem preguntant-nos qui som i a on anem, acabem a hòsties psicològiques, polítiques i morals. Hòsties econòmiques i fins i tot físiques. Haurien de prohibir-se els referèndums perquè cada cop ens llencen a la cara la insuportable lleugeresa de l'ésser. I quan parlem d'Europa no podem oblidar el teló de fons d'un bocí d'Europa no reconeguda que s'esbatussa a discutir religions, llengües, personalitats i identitats a cop de tret al clatell, de bomba de morter, en una discussió on no trenquen plats ni tractats, sinó vides, veus i vots. Vots perduts per sempre en l'absurda abstenció de la mort que mai més no votaran en cap referèndum. Si pensem en això, en el teló de l'escenari, la lleugeresa de l'ésser d'Europa és més insuportable que mai.

Què és Europa? No és un continent. No és un projecte. És un calaix de sastre de projectes indiscutits i sense pressupost. Europa és l'alternativa a l'empobriment cultural causat per l'hegemonia nordamericana, diuen els intel·lectuals liberals. Europa és un gran mercat, diuen els empresaris. Europa és els seus treballadors, diuen els sindicalistes. Europa és l'esperança de solidaritat per als països del Tercer món, diuen els partits d'esquerra. Europa és la solució a la diàspora dels nacionalismes amb vocació independentista, diuen els nacionalistes d'Estat. Europa és l'alternativa per aconseguir fer-li el salt a l'Estat, diuen els nacionalistes sense Estat. Europa és la manera de viure com els més rics, diuen els dirigents de països de l'Europa més endarrerida. Europa és la manera de millorar el nostre nivell de vida, diuen els dirigents dels països de l'Europa millor situada.

Què és Europa? Tot això a la vegada, impossible. Europa no dona per tant. Umberto Eco dona la seva versió d'Europa. Quan està a França se sent italià, però quan va a Estats Units se sent europeu. De segur seria més fàcil llavors definir què és Europa des de Nordamèrica, Àsia, Àfrica o Oceania. Però això no és possible. S'ha de fer Europa des d'Europa, Umberto Eco, per dir-nos que això rutlla, ens hauria d'explicar que se sent europeu a França, Anglaterra i fins i tot a Alemanya, enmig dels tudesqui de l'Est i de l'Oest. Europa ha de ser més que la sensació alienígena en viatjar a altre continent. També ha de ser una manera de veure'ns a nosaltres mateixos i entre nosaltres mateixos.

Semblava que Europa estava clara per a tothom. Semblava que Europa era una realitat política, perquè hi ha eleccions al parlament europeu i qui més qui menys té algun parlamentari europeu a Estrasburg. De vegades, moltes vegades, confonem desitjos amb realitats. El referèndum francès ha posat de manifest que amb l'intercanvi parlamentari no n'hi ha prou i que l'eurocràcia de Brusel·les desperta poques

Capital&Class

simpaties, i no només en la senyora Thatcher. Els resultats dels referèndums no són mai aclaridors. Desapareixen tots els matisos d'unes eleccions generals i tot es negre o blanc. Max Gallo reclamava l'autoria del no a l'esquerra i altres reclamaven el copyright d'esquerres pel sí. Jo crec que els síes i els noes sempre porten copyrights dubtosos i sobrecàrregues de por. Molts voten segons de quin peu es dol la seva por. I al resultat no hi ha ni majories ni minories. Simplement guanya la meitat més un. El pitjor d'un referèndum és que els seus resultats són gairebé il·legibles i les proporcions dels confusos perdedors són difícilment administrables pels confusos guanyadors. Però tenen una virtut. Baixen la pilota a ras de terra. El ciutadà discuteix d'allò que normalment només discuteixen els elegits. La política guanya en discussió el que perd en claredat i proposta. Un país en referèndum es converteix en un immens "La vida en un xip". I és del debat, de la contabilització de les pors i de les esperances que afloren des dels soterranis als cafès, o aterren dels Olímpus als bulevards o als camps de blat, d'on es poden treure conclusions.

Europa ja no és la que era. Els trossos del mur van caure a l'un i a l'altre cantó de la línia divisòria de l'Est i l'Oest. I han renascut velles pors. No tant a Espanya, on encara tenim la timidesa del que acaba d'arribar a una casa i no té clar on és el menjador i on és el lavabo, sinó als països amb més veterania europea. Quan es parla de la construcció d'Europa no s'és gaire conscient de les dificultats d'aquest concepte. Una vegada més hi ha un dèficit neuronal de memòria històrica. Europa ha estat el bressol de moltes coses, de la civilització occidental entre altres, però mai no ha aconseguit reixir la seva unificació per la via pacífica. Totes les unificacions començades en Europa han estat fruit de somnis imperials imposats per les armes. Europa na ha estat mai un somni de pau, sinó una realitat de guerres, la última tampoc no massa llunyana en el temps. Ara mateix i gairebé ací mateix, Iugoslàvia.

Tant hem millorat perquè podem substituir la guerra pel debat? Si i no. No ens enganyem. L'actual projecte de construcció de la unitat d'Europa no neix d'una utopia humanista, continuadora d'admirables tradicions com l'esperanto, ni d'alegries voluntàries, descendents de Viva la gente sinó per un disseny més funcional de la divisió del mercat i del treball internacional. És, no ho oblidem, una idea bàsicament econòmica. Una estratègia concertada, teòricament, entre les forces del capitalisme europeu. Aquesta concertació, que ja ha començat a demostrar la seva feblesa, no és la pitjor solució per resoldre els conflictes del capitalisme europeu. Plena està la història d'altres tradicions menys exemplars i mètodes més expeditius per assolir unes millors comptes de resultats. Un amic m'ha explicat que desconfia de l'economia. Perquè

per ell l'economia és construir per després construir. Afirma que ho pot demostrar.

També seria pecar de maniqueisme pensar que tots els conflictes han nascut i han crescut sense el consens proconflicte dels ciutadans. S'han alimentat de fantasmes ciutadans i de pors i odis tribals dels ciutadans. I avui, amb una política a pèl, despüllada de referències utòpiques, no hi ha projectes progressistes per substituir les pors per esperances. El drama del tractat de Maastricht no és si consagra o no l'hegemonia de l'Europa dels mercaders, que haberala, hayla, sinó que no està acompanyat per una idea forta que faci front amb eficàcia a les pors comprensibles del home i la dona dels carrers d'Europa. I a més aquesta absència de càrregues utòpiques de profunditat no han pogut allunyar un cert tuf tecnòcrata al projecte europeu.

Dit això, hi ha que afegir que avui, el tractat de Maastricht, està en el límit del que pot aconseguir l'esquerra en l'actual correlació de forces en Europa. Les coses com són. La gradual incorporació dels ex-països de l'Est a l'horitzó europeu suposarà a mig termini una dretanització més gran del continent. La revisió del Tractat de Maastricht, si és que hi ha revisió, en tot cas es farà a la baixa. El que a molts ens sembla molt poc, per a altres, sembla massa. Sempre hi trobarem raons fonamentades per dir no a Maastricht. Raons legítimes d'insuficiències cardíaques i respiratòries pel funcionament del cos social i democràtic de la futura Unió Europea. El problema no és si Maastricht és o no millorable, que ho és. El problema és un altre. Tal i com estan les coses, es podrà millorar Maastricht i les seves insuficiències cardíaques i respiratòries en el ara i ací d'una Europa en hores baixes? Un debat apassionant que dissortadament l'esquerra alternativa espanyola no ha arribat a fer. Ha estat insuportablement europea. Ha mostrat amb un naturalisme pornogràfic la insuportable lleugeresa del seu ésser. Del nostre ésser. Més que la preocupació per Maastricht, el que ha preocupat als iniciates i izquierdaunits és si és previsible arribar a un acord domèstic sobre els graus dels desacords amb l'acord de Maastricht, perquè si realment és impossible arribar a un acord sobre el grau de desacord amb l'acord de Maastricht, llavors estem donant la raó als que han arribat a un acord a Maastricht, perquè si entre nosaltres no podem acordar un grau d'acord o desacord amb l'acord de Maastricht, imaginar a Major, Kohl, Mitterrand, González, etc., etc., fent un acord de revisió de l'acord de Maastricht, segons el seu grau d'acord o desacord amb l'acord de Maastricht, pot ser mortal de necessitat.

La proposta d'IC per al trànsit a les ciutats

Lluitem per millorar el transport públic en qualitat i en quantitat, ja que una sola de les dimensions no seria suficient. Proposem augmentar la qualitat del parc mòbil, la freqüència i la coordinació de serveis per fer front al greu problema del trànsit i a les creixents necessitats de comunicació ciutadana.

Volem recuperar els pobles i les ciutats per a les persones, millorant-ne l'habitabilitat, buidant els seus carrers, reduint contaminació, soroll, voreres plenes de cotxes i accidents de trànsit. Assumim el valor que en termes de mobilitat i independència representa el vehicle privat, però en proposem un ús alliberador per al ciutadà i no dependent: l'única forma possible d'evitar el col.lapse de la ciutat.

Cotxes per tot arreu?

Un dels problemes bàsics que té plantejada la nostra societat urbana és el de resoldre de forma intel·ligent la mobilitat dels ciutadans. Aquesta és una qüestió que no es pot desvincular d'un determinat model de desenvolupament.

L'aparició a les últimes dècades del vehicle privat i el seu paper en el transport de les persones alhora que ha significat aspectes positius, ha donat pas a una profunda transformació de les nostres ciutats que ha comportat una pèrdua de la qualitat de vida dels ciutadans. El sistema de transports és únic, i està constituït pel transport públic, el vehicle privat i els desplaçaments a peu. L'actual sistema de mobilitat a les ciutats basat en l'ús intensiu del vehicle privat no garanteix amb caràcter general el dret a la mobilitat dels ciutadans i l'actual gestió dels transports públics (autobusos urbans i interurbans, metro, RENFE, FFGC i taxi) oblida la concepció indispensable de sistema global.

La quantitat de vehicles que circulen i aparquen a les nostres ciutats ha superat la capacitat de l'espai urbà i com a conseqüència ha generat una pèrdua de la qualitat de vida dels ciutadans. Entre els efectes més importants que ha generat aquesta situació cal destacar: **Congestió**, amb pèrdues de temps, tant pels automobilistes com pels usuaris dels transports públics de superfície; **contaminació** per gasos, partícules i sorolls; **accidents** i les seves enormes repercussions en tots els àmbits; **manteniment del viari**; **ocupació intensiva d'un bé escàs com és el sòl públic**. Dues

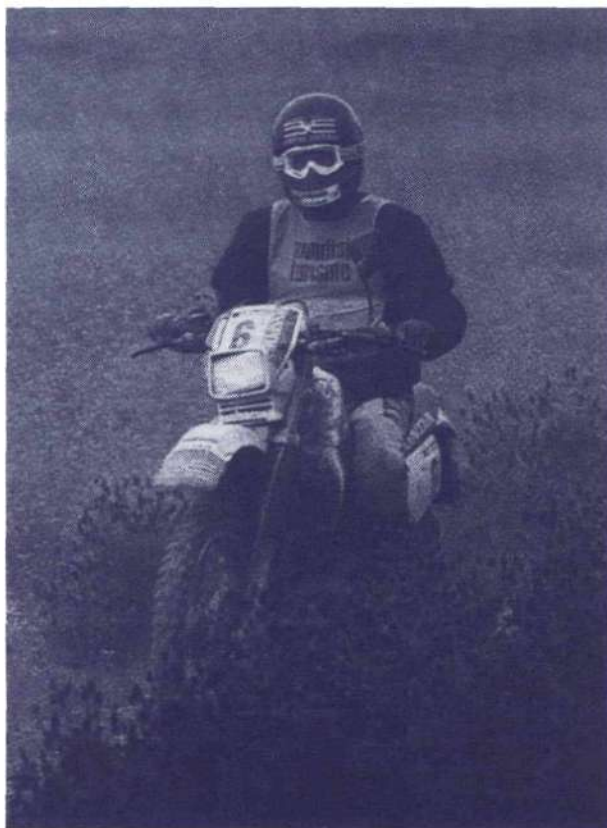
terceres parts del sòl públic es destinen a l'automòbil i finalment **consum energètic**, molt superior per viatger transportat en comparació amb el del transport públic.

La política seguida fins ara al nostre país per la majoria d'Administracions, consistent a maximitzar l'oferta de viari disponible per circular s'ha revelat inútil.

S'ha oblidat que la demanda potencial d'ús d'automòbil privat és matemàticament quasi infinita, i que augmentar l'oferta de viari disponible no fa sinó fomentar el col.lapse circulatori.

La nostra proposta pel trànsit a les ciutats.

Iniciativa per Catalunya proposa un sistema de transport a les ciutats més intel·ligent i més eficient, basat majoritàriament en el transport públic (transport col·lectiu i taxi), els desplaçaments a peu, i en bicicleta

i moto. Iniciativa per Catalunya proposa una política de restricció del trànsit privat com a única alternativa viable perquè les nostres ciutats recobrin la seva dimensió humana. Els espais alliberats de cotxes es destinaran a d'altres usos col·lectius com per exemple, el passeig de vianants, el transport col·lectiu, calçades per a ciclistes, parcs públics, etcètera...

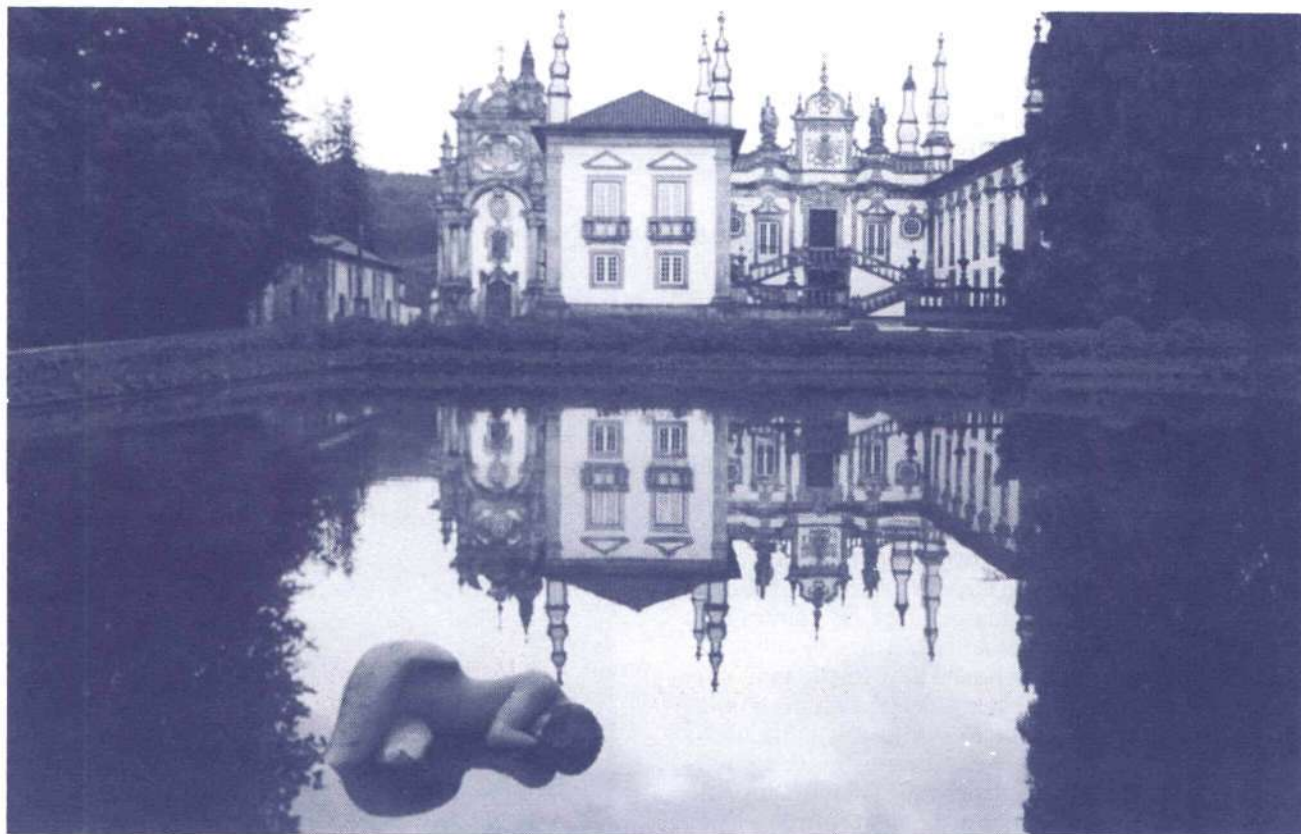
Constatem que tot i que s'han de dur a terme polítiques de restricció al vehicle privat en cadascuna de les ciutats, el problema del trànsit i de la mobilitat té un abast interurbà, i en la seva solució s'han de tenir en compte, tots els models de transports. És imprescindible la creació de l'Autoritat Única del Transport i l'aplicació de la integració tarifària de tots els models de transport.

Tots aquests factors, que tenen una incidència molt important sobre la qualitat de vida dels ciutadans i justifiquen una actuació de les administracions que, de manera planificada incideixi sobre un model de ciutat que contribueixi a modificar la variable més important (densitat de trànsit), causa central de la contaminació atmosfèrica i el soroll, a més d'altres també importants (indústries, calefaccions) limitant la circulació, fluidificant el trànsit, millorant el transport públic, creant zones de pàrking allunyades del centre de la

ciutat. Es tracta, en definitiva, de fer més tolerable el nivell de congestió en contribuir a reduir aquells factors que, de manera substancial, han de contribuir al benestar i a la salut de les persones.

Aquesta proposta és aplicable en un període curt de temps, després de debatre amb les diverses instàncies socials els detalls de la seva posada en marxa. La proposta serà el primer pas d'un conjunt d'actuacions que ha de permetre reduir substancialment a mig termini l'ús de l'automòbil privat a la ciutat. Aquesta és la política aplicada amb èxit en moltes ciutats europees.

Proposem també la celebració d'un referèndum perquè els ciutadans puguin manifestar el seu punt de vista. Entenem que la nostra proposta no té relació únicament amb un nou sistema de trànsit, sinó que busca un nou model de ciutat. Nosaltres, conscients que la nostra aposta pot significar un canvi cultural de primera magnitud i una modificació substancial en els hàbits de mobilitat de sectors importants de la població, pretenem organitzar un procés de consulta popular, tal com han fet moltes altres ciutats europees. Pensem que una decisió tan important, mereix una consulta àmplia perquè la població manifesti la seva opinió. Es tracta, en definitiva, de governar comptant amb la gent.

El forat de l'agulla

Manuel de Seabra

Fa temps que tinc insomni. I, de tant en tant, un o altre malson... quan puc dormir, és que havia arribat a un punt que em pensava que, amb tot, aquest final del segon mil·lenari, havíem arribat a una situació en què ens podíem enorgullir de la nostra raça, estava convençut que, de mica en mica, deixàvem de ser aquella espècie carnissera que durant tants milions d'anys ha assolat aquest planeta que abans era tan maco, amb tants arbres i tant d'oxígen, fins i tot amb llacs i rierols, i ple d'animals simpàtics, que fan tanta companyia. Bé, però som a punt d'arribar al tercer mil·lenari, i que tenim? El planeta està fotut, els arbres malalts, l'oxígen disminueix a pulmons vistos, els llacs i rierols es troben només a les llegendes i les faules (en la vida real només hi ha bassots fangosos),

comparem amb les massacres d'indis i de pobres a Amazònia, i amb les "granges d'encebament" de criatures destinades a ser adoptades (l'eufemisme per a "venudes") en els països rics o, pitjor encara, a la venda dels seus òrgans per a transplantacions. És a dir, si per aquí no tenim els ronyons o altra peça important del nostre cos en bon estat, ho comprem al Brasil, i si no tenim "pebrots" per a fer fills, idem... A l'engrós o al detall, el client mana.

I si penso que un dels primers actes polítics dels països bàltics va ser alliberar tots els criminals de guerra que hi havia a les presons (i criminals de guerra en aquests països vol dir assassins de jueus) i que Simon Wisenthal una vegada més presenta proves

Fernando Pessoa, per Almada Negreiros.

i els pocs animals que queden s'han tornat desconfiats i cames ajudeu-los si besllumen algú de nosaltres. Si pensem que encara abans d'ahir (en termes planetaris, és clar), quan l'home va arribar per primera vegada a les Açores, les bestioles es deixaven tocar com si res. Encara no ens coneixien, és clar, no ens tenien por.

D'altra banda, al Brasil, escamots privats amb la col·laboració de la policia maten criatures a dojo perquè fan nosa (o sigui: volen viure), i el Brasil continua sent considerat un país democràtic i no l'han expulsat de cap organisme internacional. Realment, quina importància tenen set mil criatures assassinades (diuen que és la xifra de l'any passat, però a mi em sembla molt conservadora) a sang freda, si ho

de la col·laboració d'alguns sectors del cristianisme amb la fuga dels assassins nazis al final de la guerra -no sabem què pensar. O millor, sí que sabem què pensar, però no sabem què fer. Té això alguna cosa en comú amb els rebrots de racisme a la Península? Jo no sóc masoquista, però tot i així reconec que em sentia bastant més a gust amb la meua ànima quan la Península Ibèrica formava part dels països pobres, quan a Europa em miraven amb el mateix desdeny amb què avui nosaltres mateixos mirem els magrebis i els negres que volten per aquí. La meua identificació amb els països rics, d'una manera o d'altra, em sembla decebedora... tan decebedora com un devot cristià milionari... sabent a priori que mai no passarà pel forat d'una agulla!

La Catalunya de Josep Benet

Ricard Vinyes

Entre 1962 i 1963, entre l'abril d'un any i el de l'altre, van sortir de la impremta dos llibres d'història. L'un, *Nosaltres els valencians*, de Joan Fuster. Al darrer, *Maragall i la Setmana Tràgica*, de Josep Benet. Que eren importants ho prova el fet que encara avui són considerats clàssics en la nostra bibliografia. Cap dels dos autors era historiador d'ofici, vull dir que ni tenia estudis i títols específics d'història, ni s'hi guanyava la vida, ni pertanyia al món universitari. No és balder recordar-ho perquè explica que el motiu que va empenyer als autors a treballar en la seva confecció no provenia de les necessitats acadèmiques de la vida universitària, sinó més aviat de la necessitat que tenien de trobar referències culturals, polítiques i ideològiques que donessin fe de l'existència del seu país i també d'explicar, lentament, com voldrien que fos aquell país. Ho dic perquè, al cap i a la fi, optar per un objecte d'estudi i per un estil de reconstrucció historiogràfica és sempre una declaració programàtica tàcita; i encara més quan el context polític i cultural posa tants de límits a les opcions com els posava en el temps en què els llibres van ser pensats i publicats, aviat farà trenta anys. Josep Benet en compta setanta, feliçment, entre nosaltres. I el relleu de la seva biografia tenim la sort que, lluny de ser discutit, és honorat i festejat. Però la biografia de Benet no és la de Catalunya, la seva obra no ha estat exactament al «servei de Catalunya», com hi ha el costum de qualificar laudatòriament i amb pressa qualsevol persona que ha destacat amb una obra que, per raons distintes, trobem fecunda i decidim homenatjar perquè ho mereix, sigui de la banda que sigui.

I és que *Catalunya*, així enunciativa, és una abstracció enganyosa, perquè ni tots som iguals, ni tots volem que el nostre país sigui de la mateixa manera i tingui els mateixos colors que animen el disseny general tal vegada compartit i acordat, tal vegada no. Benet va optar per una concreta tradició política i cultural de Catalunya, i per una gent que també l'ha fet seu perquè ell sintetitzava -o simbolitzava- una idea de Catalunya i no pas una altra. Per estrany que sembli -i en realitat no ho és tant- Gaziol proporciona un bon guió de lectura a la biografia de Benet, indestruïble de la seva producció historiogràfica.

Va ser el tretze de maig de 1963 que Gaziol, pocs dies després de la publicació de *Maragall i la Setmana Tràgica* escrigué a Benet: «No li estranyi la meua felicitació calorosa. La sinceritat i el coratge no són

dos que sovintegin entre nosaltres. Ni tan sols ara que les necessitem més que mai. La nostra gent -i molt especialment la pertanyent al que en diuen les *classes directores* (que justament no han dirigit mai res a Espanya)-, tinc la impressió que no ha escarmentat a penes (...) Després de molt meditar sobre l'esdevingut d'ençà que el catalanisme polític, davallant dels núvols romàntics, es presentà a la lluita ferotge de la plaça pública -període que no he degut estudiar ni han hagut d'explicar-me, perquè l'he viscut jo mateix; a fons, integralment-, he arribat a la conclusió que en tot ell no hi hagué de veritablement autèntic, de no anacrònic, d'inspirat i de realment revolucionari (perquè el catalanisme volia fer una revolució, i ben difícil i temible, o no volia fer res), res més que la rebel·lió instintiva i genial de Mossèn Cinto, l'alçament de la Solidaritat Catalana (que el seu mateix autor, Cambó, desvirtuà i ofegà posteriorment l'obra de govern de Prat de la Riba a la Mancomunitat (no la seva teoria nacionalista) i els tres o quatre grans esclats de Joan Maragall, quan sorgint sobtadament de les flonjors i les blanícies aparents de la Barcelona anarquista i burgesa (on mai se sabia ben bé on era l'anarquisme pitjor) llançava un clam de profeta al·lucinat o un crit de foc com els de Savonarola.» Doncs això: Verdager, la distinció entre el Prat-teòric i el Prat-polític, i «l'efecte Maragall» poden ser ben bé el guió de tota una tradició i una cultura política en què Benet es vertebra.

Verdager, més enllà del seu impacte en el nostre àmbit literari (un impacte combatut i soterrat de manera militant en l'era noucentista) havia generat una particular lectura popular de la història de Catalunya entre les classes subalternes que, evidentment, no llegien ni l'*Atlàntida* ni Canigó però repetien les seves composicions sobre la pobresa dels sants, els encants naturals menuts i la conducta prepotent dels rics: el ciment que consolidà la llegenda, simple, clara i eficaç per explicar les raons del que era considerat injust, en les seves vides es va pastar en la llarga tragèdia del poeta intensament viscuda del país (Gaziol ho qualifica com «el nostre Dreyfus»). El catolicisme patriòtic de postguerra (no tot el catolicisme de postguerra era patriota, ni de bon tros) del qual ell formava part s'esforçà en generar un ambient, un sacseig de la memòria: Catalunya existia i un referent era, sens dubte per catòlics i laics, Montserrat. Els actes de la Festa d'Entronització van representar un gran esforç en aquest sentit i una barreja d'impulsos. Benet era al

Secretariat que preparava els actes per aquest motiu, perquè la bena verdagueriana no tenia solament implicacions religioses, era un mite popular amb continguts que transcendien els afectes i efectes religiosos, o en tot cas no es limitaven a ells. Havia seguit el seu curs a través dels anys -tampoc tants- per entre la nostra gent i amb un contingut més radical i subversiu del que mostren les aparences, per la rebel·lió contra el poder que duia implícit. Benet navegava, en aquest corrent.

Anem a «l'efecte Maragall». En el cas de Benet no significava altra cosa que la necessitat imperiosa de refer discursos històrics i en aquell cas buidar la versió que la història de Catalunya havien confeccionat les «classes dirigents» catalanes -per dir-ho com ho deia Gaziell en aquella seva carta-. No es tractava, doncs, de la persona de Maragall sinó del que representava un Maragall incòmode, a voltes, per als de la seva corda. Però aquí va començar el projecte històric: no descriuria un projecte historiant l'adversari sinó refent, o començant a refer la història de les classes subalternes i el més brillant resultat van ser aquells dos impressionants volums de *Barcelona a mitjan segle XIX. El moviment obrer durant el Bienni Progressista (1854-1856)*, efectuat conjuntament amb Casimir Martí obria una inflexió en els estudis d'història de les classes subalternes al nostre país i arremetia contra una historiografia universitària dominada per l'estasiologia. La monumentalitat de la recerca suggeria multitud d'hipòtesis d'investigació. Sempre he pensat que va ser una tragèdia que aquell llibre no el tinguéssim, si més no, a mitjans dels anys seixanta, estic segur que la nostra historiografia hauria anat per camins distints, més fecunds, que els dels models proposats per la invasió estasiològica que facilitava la proliferació d'exercicis acadèmics ben anodins a voltes. Un model com aquell, enlloc dels que disposàvem hauria canviat les coses, ho penso de debò: ni s'haurien inventariat tants resultats electorals (en un país en què

tan poques eleccions hi havia hagut), i potser s'hauria reconstruït la història de les organitzacions obreres d'altra forma, i el catalanisme s'hauria explicat posant al centre un subjecte distint.

Però encara més. La distinció que feia Gaziell a propòsit de Prat, entre l'home de govern i el teòric del nacionalisme, té la seva gràcia -malgrat l'enrabiada que endevino de segons qui-. De fet ha estat una distinció cristal·lina en la biografia/bibliografia de Benet que es juxtaposa al que deia abans. Una distinció que no solament ha fet Benet sinó el conjunt de l'esquerra nacionalista ras i curt, no ha mostrat mai un convenciment per la teoria nacional pratiana evident, i si no com s'explica que busqués els seus referents tan lluny de Prat, just en la producció marxista catalana? I no de manera precipitada i resumida, sinó tranquil·la, derivada d'un feixuc treball de lectura i documentació dels nostres marxistes dels anys trenta. La cosa el va interessar prou per publicar a les Edicions Catalanes de París, i protegit pel pseudònim *Roger Arnau*, dos volums que feien un conjunt de cinc-centes pàgines, titulats *Marxisme català i qüestió nacional catalana 1930-1936*, datat a París el 1974.

Amb aquella llarga antologia de textos Benet volia indicar, a una generació universitària que identificava emancipació nacional amb objectius i programes conservadors, que anaven errats, que el país havia donat una operativa cultura d'emancipació nacional i social diferent a la pratiana i noucentista i en qualsevol cas no pitjor que ella. Una convicció que en el conjunt de les organitzacions clandestines de l'esquerra tan sols el Partit Socialista Unificat de Catalunya tenia i defensava. I per això, i per tot el que he anat dient, la gent del PSUC -que transcendia els rengles militants- va ser la «seva gent», la gent que en ell va veure representada una concreta idea de Catalunya enfront d'una altra de diferent, i Benet s'hi va reconèixer també. Com s'expliquen si no les seves actuacions polítiques? D'altra banda, Josep Benet no ha estat mai un resistent exactament; més aviat convé considerarlo, seguint aquell guió de Gaziell, com un home amb vocació de govern -l'altre aspecte de Prat- preocupat per la institucionalització de la nova fase democràtica que vivia el país. I és per això que el desplaçament progressiu del projecte popular representat per la tradició comunista va significar el desplaçament de la figura política de Benet, que no va voler adscriure's ni participar a cap altra opció política contrària a la que l'havia constituït en el principal polític, el més conegut, de la Catalunya popular.

Per tot plegat, avui té un reconeixement públic merescut. I li arriba de totes bandes, pròpies i contràries. Un magnífic llibre en deixarà constància. Un llibre és una cosa sòlida, com ell. N'estic content.

Joan Fuster: l'ofici de pensar

Gustau Muñoz

Amb la mort de Joan Fuster, el 21 de juny de 1992, es va cloure -i pense que no hi ha exageració- tota una època en la vida valenciana. Fuster ha estat l'intel·lectual clau de la redefinició del problema nacional dels valencians i, alhora, el referent decisiu de la represa cultural des dels anys cinquanta fins avui mateix. La seua mort encara en plena lucidesa, encara atent i expectant, quan encara estava llegint i pensant, com sempre havia viscut, amb una obra en procés, ha colpit profundament, com una sotragada, moltes consciències. Després del dol i les commemoracions immediates, però, ha de venir necessàriament un esforç més de fons adreçat a repensar el seu llegat en un doble sentit: escatir la significació que pot tenir de cara al futur, amb l'experiència de com han anat les coses en els darrers anys, la seua reformulació del fet nacional (en la perspectiva del «problema» i del «programa»); i avaluar críticament i amb sentit de globalitat la seua obra en el context de la cultura catalana i europea del segle XX.

El plantejament de problemes, interrogants i línies d'investigació relatius a la realitat valenciana que va fer Fuster ha donat lloc, sense dubte, a una gran part de les aportacions que, amb variada fortuna, han fet les darreres fornades d'investigadors i estudiosos que s'han mogut en el marc del seu paradigma. És un lloc comú, però cert, dir que Fuster va animar i dirigir des de sa casa gran quantitat de les recerques que, en camps tan diversos com la història, la literatura o la sociologia, s'han dut a terme en les darreres dècades en aquest país. Certament, moltes de les seues hipòtesis i percepcions han sofert el pas dels anys i de les noves aportacions. Però la seua tasca ha estat decisiva i ho és encara. Cal no oblidar l'impacte de les idees fusterianes en els àmbits universitaris i la seua positiva influència en la consolidació d'una nova literatura valenciana i poetes, novel·listes, escriptors en general també varen rebre, personalment o per via indirecta, l'estímul i la influència decisiva de Fuster, qui seguí molt de prop la formació dels nous grups de creadors en l'àmbit literari.

Així, doncs, un enorme i positiu impacte cultural. En el terreny de les realitats polítiques, però, les coses han anat desenvolupant-se, malauradament, en un sentit prou diferent del que havia tractat d'inspirar Fuster. El balanç provisional és d'una gran ambivalència. Al País Valencià continua vigent la lluita constant, feixuga i esgotadora, per les coses evidents. Fuster havia bastit un programa suprapartidari

de renovació nacional que no s'ha traduït fins ara en concrecions polítiques amb capacitat de penetració social irreversible. Tot i que el seu «nacionalisme» (així, entre cometes, com ell ho posava sempre, significativament) es troba present, amb dosis variables, en el conjunt de l'esquerra majoritària, i que fins i tot part de l'acció institucional va en aquest sentit, les contradiccions, les indecisions i les ambigüitats, d'una banda, i la inèrcia reaccionària de sectors importants de la societat (amb el reforç negatiu d'una dreta bel·ligerant i terriblement destructiva), d'altra, compliquen a bastament un quadre que no és gens engrescador. D'ací venen els dubtes, un incipient i confús «revisionisme» i, en definitiva, un panorama de paràlisi col·lectiva pròxima al marasme, que dona lloc a situacions grotesques i ridícules, malbarata esforços i energies, nodreix la inhibició i la perplexitat i, al capdavant, conspira contra el present i el futur de la societat valenciana en el seu conjunt. A més, cal constatar també que des de la resta dels Països Catalans, i concretament de Catalunya, hi ha, massa sovint, un desenteniment suïcida, que també ens allunya força de la idea d'integració nacional tan fermament defensada per Fuster.

Però més enllà d'aquesta puntualització m'interessa destacar ara i ací d'altra vessant de la significació històrica i cultural de la seua obra.

L'obra fusteriana és vasta i diversa. No ha estat traduïda a cap de les principals llengües europees. Arran de la seua mort hom va poder constatar que importants intel·lectuals castellans en desconeixien l'abast i el contingut. I, tanmateix, Fuster, un «clàssic català del segle XX», és autor d'una obra amb pes específic en el context cultural no sols català, sinó europeu. Va ser moltes coses: poeta (en una etapa inicial), historiador i crític de la literatura catalana, teoritzador del fet nacional, historiador de la cultura (amb aspectes de veritable erudició) i, sobretot, assagista.

Durant molt de temps Fuster va recórrer a l'assaig, aquesta forma breu d'exercici intel·lectual, per enfrontar-se a una gran diversitat de qüestions de l'època. L'assaig, en Fuster, és literatura d'idees: fragments provisionals, encunyats amb un estil literari segur, sobre aspectes diversos de la vida moral, de la cultura -sobretot literària-, de situacions socials, d'innovacions del temps. I no són gaire abundants, en la cultura catalana de la segona meitat d'aquest segle, obres de pensament amb la varietat de registres, la tensió intel·lectual i la inspiració crítica de fons que hi ha en Fuster (amb la seua mirada irònica, antidogmàtica, oberta a mons d'idees escassament transitats en la cultura catalana).

Ací hi ha, em sembla, el nucli durador de la seua obra. Perquè Fuster -ho podem veure als seus *Diaris*, a *Diccionari per a ociosos*, a *Examen de consciència*, a *Cansar-se d'esperar*, etc.- exercitava quotidianament el pensament i, si no era filòsof ni expert en cap de les ciències socials, ni historiador en sentit tècnic, ni filòleg, si que era un «home de cultura», un esperit intel·ligent i reflexiu, un pensador. És avui corrent desqualificar l'assaig com a gènere, tot adduint que hom no pot reflexionar amb rigor i coneixement de causa sobre temes «generals» (com ara el progrés, els canvis socials, l'evolució cultural, etc.) sense ser-ne especialista, dominar cinc idiomes o ser filòsof professional. Però de vegades aquests retrets semblen abocar, més aviat, a una interdicció contra la llibertat de pensar. Fuster tenia, clarament, mancances i llacunes. En la seua immensa cultura, hi havia llocs buits. Entre la incitació, la reflexió, el coneixement i les cauteles científiques, Fuster es movia en el terreny de la cultura i en el terreny de la moral, i demostrava que en sabia moltes coses. Però sobretot sabia una cosa: sabia pensar, que sembla que és una pràctica no gaire estesa entre tants i tants maniàtics de la parafernàlia acadèmica estèril i de les citacions a tort i a dret.

Tanmateix, ací hi ha un aspecte que caldrà sospesar amb deteniment: l'estatus de l'assaig a la manera fusteriana a hores d'ara, el seu condicionament per un temps concret i una formació determinada, la seua vigència entre el saber i la literatura. Però anant directament als centenars de pàgines clares, ben estructurades, ben pensades, plenes d'enginy, llegidores, que diuen molt més del que pot semblar a primer cop d'ull.

Si un clàssic, com deia Calvino, és aquell que tothom diu que està «rellegint», i que ningú confessa que està «llegint», doncs bé: comencem per «rellegir» Fuster. Hi farem grans descobertes.

Shen Zhou

Catàleg de revistes d'esquerra suplement núm. 5

Francesc Roca

Fins ara, el Catàleg consta d'un primer llistat amb 106 títols de revistes i butlletins (publicat al març de 1990, al núm. 117 de *Nous Horitzons*), un primer suplement, amb 30 nous títols (del 106 al 136, publicat al setembre de 1990, al núm. 118 d'aquesta revista), un segon suplement, amb 33 capçaleres noves (de la 137 a la 169, publicat al desembre de 1990, al núm. 120), un tercer suplement, amb 41 títols nous (del 170 al 210, publicat pel juny de 1991 al núm. 121 de *Nous Horitzons*). I un quart suplement, amb 57 noves capçaleres de revista (publicat pel desembre de 1991 al núm. 124) la qual cosa feia passar de 211 a 267 el total de títols del Catàleg! És a dir més del doble del que inicialment havíem confegit, en el ben entés que

alguns dels títols dels primers llistats han desaparegut o s'han transformat en altres (vegeu, en aquest sentit, les adreces d'algunes «noves» capçaleres).

Ara publiquem un nou suplement -el cinquè- amb 40 nous títols (del 268 al 307), convençuts que la llista segueix essent incompleta. I que algú -un o més equips- podrien començar a submergir-s'hi i descobrir-hi tota mena de propostes, informacions, idees i alternatives. Per exemple, d'aquestes «polítiques submergides» (què esperen la gent del KRTU per arramangar-se i posar-se a treballar?) en sortien, segurament, les versions catalanes de les utopies post-industrials.

GRUP I: TEORIA I INFORMACIÓ POLÍTICA

268 A/PARTE

"Publicación del experimentar contra, desde, para, por, según"
Rec Comtal, 18, 1r. 1a.
08003 Barcelona

269 COMPARTIR

Revista de la Fundació Espriu
Balma, 102-104, baixos
08008 Barcelona

270 CONFERÈNCIES I DEBATS

Fundació Utopia
Pare Can Mercader
Carretera de l'Hospitalet, s/n.
Cornellà de Llobregat

271 CRUÏLLA

Actualitat i alternatives
Arc del Mercat, 4
08030 Barcelona

272 DUODA

Papers de treball
Centre d'Investigació Històrica de la Dona
Brusi, 61
08006 Barcelona

273 L'ESPILL

Eliseu Climent, editor
Av. Baró de Carcer, 40
46001 València

274 LA DAMA

Butlletí del Grup d'opinió La dama de Reus
Apartat de Correus, 7
08580 Sant Quirze de Besora

275 LA REVISTA

Los jóvenes en la política, la sociedad y la vida cotidiana
2000 jove
Cervantes, 5, ent. 1a.
08002 Barcelona

276 MARXISMO

Publicación de la Lliga obrera comunista
Canalejas, 65, 1r.
08028 Barcelona

277 MOT D'OBRA

Rocabertí, 29
17600 Figueres

278 PAPERS DE DESARMAMENT I DESENVOLUPAMENT PER LA PAU

Justícia i pau
Rivadeneyra, 6, 10e.
08002 Barcelona

279 WORKING PAPERS / ICPS

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Mallorca, 244, 2n. 1a.
08008 Barcelona

GRUP II: POLÍTICA I ORGANITZACIÓ

280 CLAM
Publicació dels Comitès de Solidaritat amb els
Patriotes Catalans
Apartat de Correus 94.080
08080 Barcelona

281 CNDE
Butlletí del Consell nacional de dones d'Espanya
Afiliat al ICW
Rambla de Catalunya, 45, 1r.
08007 Barcelona

282 EL LLORO
Full setmanal del Centre municipal d'informació
juvenil
Pl. de Pau Casals
08820 El Prat de Llobregat

283 ETNÓPOLIS
SOS Racisme
Ciutat, 7, 2n.3a.
08002 Barcelona

284 FECC
Federació catalana d'entitats corals
Mestre Nicolau, 19, 5e.
08021 Barcelona

285 FULLS D'INFORMACIÓ
PSAN
Carrer l'Estrella, 13, 4a.
46007 València

286 JUSTICIA I PAU
Servei informatiu
Rivadeneyra, 6, 10e.
08002 Barcelona

287 PAPERS D'ESQUERRA
Esquerra Unida de Mallorca
Sindicat, 74
Palma de Mallorca

288 VEÏNS
L'informatiu Confarc
Concili de Trento, 313, planta 9, Edifici Piramidon
08020 Barcelona

GRUP III: MINORIES I POLÍTICA

289 DEBAT JUVENIL
Consell nacional de la joventut de Catalunya
Diagonal, 430, 1r.
08037 Barcelona

290 FATEC
Butlletí de la Federació d'associacions de la
tercera edat de Catalunya
Bertran, 41 baixos
08023 Barcelona

291 SIPAJ MENSUAL
Revista d'informació juvenil
Rambla de Catalunya, 5, pral. 2a
08007 Barcelona

292 VELLA CIUTAT
Associació de Veïns del Casc Antic
Rec, 27, baixos
08003 Barcelona

293 VIU-BÉ
La teva revista
Coordinadora UB-AJEC
Cervantes, 5, ent. 1a.
08002 Barcelona

GRUP IV: DISCIPLINES I POLÍTICA

294 AULA / VIDEO
Drac Màgic
València, 248, pral. 4a.
08007 Barcelona

295 CARRER
La roda. Accions culturals
Mestre Nicolau, 19, 5e.
08021 Barcelona

296 CARRER DELS ARBRES
Museu de Badalona
Pl. assemblea de Catalunya, 3
08911 Badalona

297 CTAV
Butlletí d'informació sobre aplicacions
tecnològiques
Centre de tecnologia aplicada del Vallès
Carretera N 150 km. 15
08227 Terrassa

298 INFOPRATS
Publicació de Galeria Joan Prat
Rambla de Catalunya, 54
08007 Barcelona

299 INTERAULA
Butlletí de les escoles de mestres
Eumo editorial
Miramarges, 4
08500 Vic

300 MALIC

Revista de marionetes
Fusina, 3
08003 Barcelona

301 QUADERNS D'ESTUDI

Centre d'estudis de l'Hospitalet
Major, 57, pral. 1a.
08901 L'Hospitalet de Llobregat

302 QUADERNS PER A LA REFORMA

Alhambra Longman
Príncep d'Astúries, 18
08012 Barcelona

GRUP V: POLÍTICA INTERNACIONAL**303 BARRICADA INTERNACIONAL**

Semanario internacional del FSLN
Apartat de Correus 23.296
08080 Barcelona

304 500 / ANYS DE RESISTÈNCIA

Full informatiu de la Conferència internacional
Associació per al Diàleg de les Cultures
Sant Vicenç, 3, pral. 2a.
08001 Barcelona

305 CIREMINFORMA

Butlletí informatiu del Centre d'Iniciatives e
investigacions europees a la Mediterrània
Bruc, 114, 1r. 2a.
08009 Barcelona

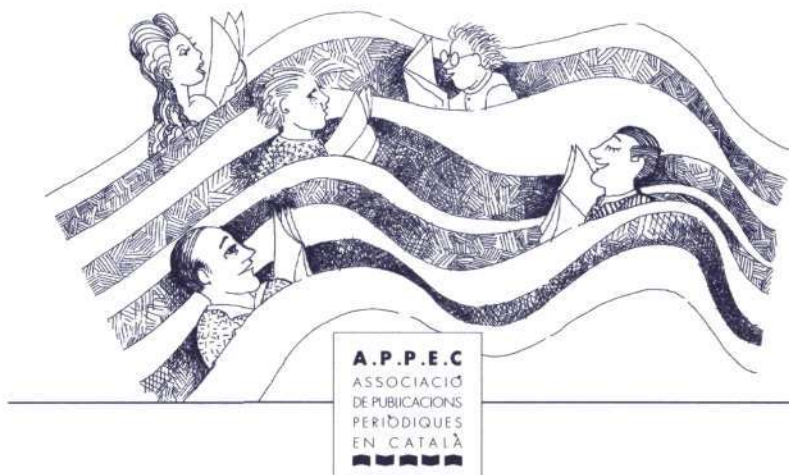
306 SOLIDARITAT INTERNACIONAL

Portaveu del Comité català de solidaritat
internacionalista
Rambla de Canaletes, 121, 3r. 1a.
08002 Barcelona

307 THEMBISA

Butlletí d'Acció contra l'Apartheid
A.V. Vil·la de Gràcia
Salines, 10
08024 Barcelona

TOT ALLÒ QUE US INTERESSA

ES TROBA A LES REVISTES EN CATALÀ

AURIGA • L'AVENÇ • BOOM-REVISTA JOVE • CAMACUC • CATALUNYA BÀSQUET • CATALUNYA CRISTIANA • CAVALL FORT • CIÈNCIA • EL CORREU DE LA UNESCO
DE LA HISTORIETA • DEBAT NACIONALISTA • DOCUMENTS D'ESGLÉSIA • ESCOLA CATALANA • ESTRIS • FOC NOU • GUIX • INFÀNCIA
INFORMACIONS UNESCO-NACIONS UNIDES • LLETRA DE CANVI • NOUS HORIZONS • PERSPECTIVA ESCOLAR • PRESENCIA EVANGÈLICA
QUADERNS DE PASTORAL • REVISTA DE CATALUNYA • REVISTA MUSICAL CATALANA • SERRA D'OR • STICK • EL TEMPS • LA TERRA • TRETZEVENTS • EL TRIANGLE • XARXA

Les amistats clau de Kathryn A. Woolard

Vers 1979-80, el Social Science Research Council i l'American Council of Learned Societies becaren un treball de l'antropòloga nordamericana Kathryn A. Woolard per a estudiar "els significats i els usos de la llengua i de l'etnicitat a Catalunya en un moment de canvi polític". Els resultats d'aquest treball foren publicats i diverses revistes científiques (com *American Ethnologist*, *Papers in Pragmatics* o *el International Journal of Sociology of Language*) i en un llibre editat per la Stanford University Press. Ara, Edicions de la Magrana l'ha traduït: és *Identitat i contacte de llengües a Barcelona*, que inclou una nova recerca realitzada el 1987-88 i finançada per cinc fundacions. "Vaig treballar -escriu Woolard- amb una varietat d'informants que podrien disposar-se en cercles concèntrics. Vaig desenvolupar potser mitja dotzena d'amistats clau, íntimes.... Les amistats clau s'inclinaven cap a una sola tendència política, els "progressistes" del Partit Socialista Unificat de Catalunya". Comparant 1979-80 i 1987-88, l'etnògrafa és precisa: "el català ja no és una llengua privada, ètnica, que indica una afirmació d'identitat catalana atribuïda, sinó que ara és una llengua més pública". I les històries de vida ho corroboren: Puri, Consuelo, Rosa, Maria Teresa i Soledad ("dues eren membres molt actives del partit comunista català [PSUC] i donaren suport als seus programes catalanistes i de classe"), Reyes, Pep, Ignacio ("és català però no se'n sent"), Josefina ("no ho és però se'n sent com si ho fos"), Helena, Ana.

Joan Fuster votava pel seu metge

Joan Fuster, considerat fa uns anys per J.M. Castellet com el millor assagista català dençà 1939, va esdevenir un personatge inquietant. Vegeu, l'entrevista de fa unes setmanes, al núm. 408 del setmanari *El temps*. Naturalment, saber si votà o si no votà i a qui votà té al País Valencià, i arreu, el seu encant. La resposta de Fuster fou dubitativa: de vegades, si, de vegades, no. Però, a les municipals, ho té clar: votava -vivia a Sueca- pel seu metge. I una vegada ens havia explicat -als seus lectors- que el seu metge era del Pc.

"Les Amèriques i Catalunya", uns detalls i una excepció

La "Comissió Amèrica i Catalunya" de la Generalitat ha promogut l'edició d'un volum extraordinari en diversos sentits: 1) pel recull iconogràfic (secretària: Pilar García-Sedas) que assaja, per primer cop, de fixar visualment la presència catalana a Amèrica; 2) per la voluntat de síntesi dels textos (Carles Martínez-Shaw, Avel·lí Artís-Gener, Joaquim Marco); 3) per l'esforç, global de "mirar enfora", de continent a continent.

Hi ha textos "curiosos". Per exemple, el de Joan Crexell, entestat en donar excuses per la aclaparadora presència de les publicacions promogudes del PSUC: *Lligam i Esforç*, de l'UGT, *Catalunya* (Mèxic, 1940-1961, 287 números), *Retorn* (Santiago de Xile, 1940-1946, 40 números), *Juliol* (Mèxic i París,

1940-1950), *Butlletí de l'Agrupació d'Amics de Catalunya* (Mèxic, 1941), *Nova Era* (1944 i 1947), *Per Catalunya* (La Havana, 1942-1953, 110 números publicats), *Vencerem* (Buenos Aires, 1943), *Front* (Xile, 1944), *Nueva etapa*, *Catalònia i Senyera* (Mèxic, 1944). I "una excepció" *Horitzons*, qualificada com a "revista teòrica i cultural".

Haldane i "el capital" a l'Expo'92

L'exposició Universal Sevilla 1992 és un mirall del fi de segle, una mostra antològica de "l'estat del món", una confirmació que els estats són, encara, més importants que les grans empreses i els organismes internacionals junts, i moltes més coses. Us confessaré un secret: com que hi era tot, jo buscava referències indirectes, analogies amb *Nous horitzons*. Les vaig trobar. Al Pavelló de la Siemens, un gran film electrònic titulat *Evolution of networks*, on es planteja la necessitat d'integrar, dialècticament, sistemes de pensament i xarxes d'informació, es clou amb una cita del marxista britànic J.B.S. Haldane de qui es parla llargament a "Contribucions (del marxisme) a la ciència, contribucions (de la ciència) al marxisme" (*Nous horitzons*, núm. 86). Al pavelló català, encapçalat per un gran mural d'un col·laborador d'aquesta revista, recordem-ho, (el darrer paper que ens va fer arribar s'ha publicat al núm. 110), hi ha una petita biblioteca de llibres actuals. Entre ells, la versió catalana de "El capital", que va tenir pròlegs de Manuel Sacristan i Emili Gasch. Al guió del Pavelló de la Navegació hi ha Joan Alemany. I Joan Ramon Capella, de la casa del costat, participa en el col·loqui *La culture pour la nature* subvencionat per l'*Académie suisse des lettres et des sciences sociales*....

Joan Sardà: 600.000 milions

Joan Sardà i Dexeus (Barcelona, 1910) és un dels economistes catalans -i hispànics- més importants del segle XX. I també dels més "secrets". Costa saber-ne -com passa amb tants personatges clau del nostre país. Ha estat tres vegades decisiu. Al 1937, cridat per la generalitat en el moment de l'elaboració dels Decrets de S'Agaró, imprescindibles per a ordenar financera la nova economia socialista. Al 1959, tornant de Veneçuela, cridat pel Banc d'Espanya, inspirant el Pla d'estabilització que introduí l'economia espanyola dins l'economia internacional. Al 1977, cridat pel president A. Suarez, per donar pas a una democràcia política que no prescindís dels equilibris econòmics bàsics.

Però, segueix. Acaba d'escriure un proleg a un llibre de Jacint Ros que té un títol d'anys 30: *Catalunya: una economia decadent?*. En aquest proleg, Sardà escriu: "Segons dades de 1988, l'estat espanyol va ingressar 1.800.000 milions procedents de Catalunya, mentre que la despesa pública a Catalunya, incloent-hi les transferències a la Generalitat, vaser de 1.000.000 milions de pessetes. La diferència és un saldo negatiu d'uns 600.000 milions (...) Potser aquest dèficit seria suportable pel país durant alguns anys però, sens dubte, la seva continuïtat afectaria greument el desenvolupament de l'economia catalana".

El comunisme en 10 punts

Andreu Mayayo

1.- Moviment real que aboleix l'estat de coses present a partir d'un programa d'acció crítica amb la societat i d'una praxi política d'organització dels moviments socials, guiat pels ideals revolucionaris de llibertat, igualtat i fraternitat.

2.- Històricament, el comunisme representava, des de la conspiració dels Iguals de Babeuf durant la revolució Francesa, no tan sols una teoria revolucionària, una visió particular de la naturalesa del món o uns principis ideològics conceptuals genèricament com a socialisme, sinó també una doctrina de praxi política, d'organització, tàctica i estratègia.

3.- Aquesta peculiaritat féu que Marx escrivís en *La ideologia alemanya* (1845-1846): "El comunisme

sagrat és profanat". A la gran utopia del socialisme, a la gran sensibilitat de l'humanisme cristià, el comunisme afegia les premises programàtiques i l'organització adient que feien possible un canvi en favor dels ideals igualitaris, llibertaris i solidaris.

5.- La conceptualització del comunisme com el "moviment real" va lligada a una altra idea marxiana sobre el subjecte revolucionari, és a dir, el proletariat! Per a Marx el proletariat, la força social que podia transformar la societat negant la societat existent, és reclutat entre totes les classes socials.

6.- La revolució soviètica de 1917, tot i que constituí un gran impuls del "moviment real" arreu del món, provocà un reduccionisme i, sobretot, confusió, en identificar-se el moviment comu-

Benet, Cirici, Candel (1977)

no és per a nosaltres ni un estat sobre el qual haurà de reglamentar-se la realitat. Nosaltres anomenem comunisme el moviment "real" que aboleix l'estat de coses present." En aquest sentit, el comunisme és l'expressió moderna dels ideals emancipatoris i igualitaristes del socialisme dins d'una societat burgesa caracteritzada per la revolució permanent dels instruments de producció i les condicions socials, pel canvi permanent i la inseguretat constant.

4.- El comunisme neix en un món on, com afirmaven Marx i Engels en *El Manifest Comunista*, de 1848, "tot allò que és fix i estable és volatilitzat, tot allò que és

nista amb els partits comunistes. De fet, la mateixa revolució soviètica havia estat la revolució de tots, de tot el "moviment real", ampli i heterogeni, que abolí l'Estat tzarista i exigí la pau, i no tan sols dels bolxevics.

7.- Moltes vegades els partits comunistes han representat realment l'hegemonia organitzativa i programàtica del moviment comunista, però no és menys cert que molts cops han estat altres organitzacions les que han expressat aquesta hegemonia en el comunisme. Només cal contemplar els primers anys de la revolució cubana, o els casos d'Algèria o Nicaragua.

Carnet d'un heterodox

CRISTÓFOR DE DOMÈNECH

BRAND

Domènech, director de "Justícia Social", organ de la Unió Socialista.

8.- El cas de Catalunya és paradigmàtic. Durant una pila d'anys la CNT tingué l'hegemonia del "moviment real". No endebades, les organitzacions anomenades comunistes sorgiren a Catalunya no del socialisme orgànic, gairebé inexistent, sinó de la CNT. Encara més, dirigents com Maurin o Nin destacaren per l'heterodòxia respecte de les concepcions stalinistes de partit únic, de classe contra classe, o de construcció del socialisme en un sol país.

9.- Una altra originalitat específicament catalana referent a l'organització del "moviment real" va ser la fundació del PSUC, el juliol de 1936. El PSUC nasqué de l'agregació de partits socialistes i comunistes, vinculats en l'àmbit de l'estat o estrictament catalans, i fonamentalment del front-populisme generat durant els anys trenta.

10.- Tot amb tot, la manca de llibertats públiques durant bona part de la història contemporània de

Catalunya ha determinat que la cultura comunista a Catalunya s'hagi desenvolupat més per mitjà de moviments socials, culturals i populars que no pas d'organitzacions polítiques. Fins i tot, caldria resseguir-ne el rastre en les rondalles i cançons populars, en la fe en el poder transformador i revolucionari de la ciència del grup *La Fraternidad*, amb Narcís Monturiol al capdavant, en el fenomen dels cors de Clavé, en la planificació urbanística de Cerdà, en el codi moral que traspua la poesia de Verdager, en els treballs d'higienistes com Monlau o del Sindicat de Metges dels anys vint, en la lluita antinoucentista dels redactors de publicacions com *Nueva Cultura*, *L'Hora*, *Front*, en el surrealisme del Dalí dels anys trenta, en el teatre d'Ignasi Iglésias, en l'objectiu fotogràfic de Centelles, en els fotomuntatges de Renau, en les cançons de Raimon o d'Els Pets. Tot plegat, peces d'un "moviment real", calidoscopi que es mou al so d'un himne i uns versos que pregonen: "Del passat destruïrem misèries".

Lectures: Vinyes, Ricard: *La presència ignorada: la cultura comunista a Catalunya (1840-1931)*, Barcelona 1989. Monturiol, Narcís: "De los progresos de la Ciencia Comunista en España", *La Fraternidad*, Barcelona 23-1-1848. Civera, Marí: *El marxismo*, Madrid 1930. Fàbregas, Xavier: *El Teatre Català d'agitació política*, Barcelona 1969. Renau, Josep: *La batalla per una Nova Cultura*, València 1978. (Font: Diccionari d'Història de Catalunya. Barcelona, Edicions 62, 1992)

La doctrina sobre empreses, propietat i distribució a la Xina

Ma Hong

Característiques bàsiques d'una empresa

Una empresa és una unitat econòmica de producció que realitza negocis independents. També té un finançament independent, i destina els ingressos originats per la seva producció, operacions i altres activitats econòmiques per compensar les seves despeses i, a més, obté beneficis.

La pràctica lliure de negocis és la característica bàsica d'una empresa, i és això el que la distingeix d'altres unitats econòmiques com les unitats econòmiques administratives o les dirigides per l'Estat.

Classificació d'empreses segons l'activitat

Les empreses són organitzacions econòmiques dedicades a la producció, distribució i altres activitats comercials, i s'estenen per tots els camps de l'economia nacional. Les empreses de la Xina poden ser classificades en sis blocs segons la seva activitat: **1)** Empreses industrials, incloent fàbriques, empreses especialitzades, companyies mixtes, etc. En el 1984, Xina s'enorgullia de posseir 437.000 empreses industrials, de les quals 84.100 eren propietat del poble i 352.100 empreses industrials, tant en zones urbanes i rurals com en petites ciutats, estaven col·lectivitzades. **2)** Explotacions agrícoles, incloent les de les petites poblacions, granges estatals, etc. **3)** Empreses constructores, que agrupa a companyies de construcció, fabricants de materials per a la construcció, etc. Actualment hi ha en el país més de 10.000 empreses del ram de la construcció. **4)** Transport, correus i empreses de telecomunicacions, com l'administració dels ferrocarrils, autopistes, companyies navieres, aviació civil, comunicacions telefòniques i postals, etc. **5)** Empreses comercials, com ara grans magatzems, petit comerç, restaurants, bogaderies, perruqueries, tallers, material fotogràfic i d'altres. Les empreses de recanvis i d'importació-exportació també pertanyen a la categoria d'empreses comercials. **6)** Entitats bancàries, que inclouria també la corporació xinesa de Comerç i Inversions Internacionals, la Companyia d'Assegurances del Poble Xinès, a més dels bancs.

Classificació de les empreses segons la propietat

El sistema econòmic socialista xinès es fonamenta en la propietat pública dels mitjans de producció. En termes de propietat, trobem les empreses estatals que juguen el paper principal, juntament amb d'altres formes d'activitat econòmica. **1)** Empreses propietat del poble, això és, empreses de propietat estatal. Els seus mitjans de producció

pertanyen al poble, i són explotades i administrades per l'Estat en nom del poble. Les empreses estatals fan servir els mitjans de producció en interès de l'Estat i del poble, sota l'administració del govern. Aquest intenta fer coincidir les necessitats de l'Estat i les demandes materials i culturals de la població amb els fruits de la seva producció, i lliura a l'Estat els beneficis i paga els seus impostos. **2)** Empreses en règim de propietat col·lectiva. És aquesta una altra forma bàsica de propietat pública dels mitjans de producció a la Xina. Els mitjans de producció en aquest tipus d'empreses pertanyen als treballadors, i són administrades per aquest col·lectiu. Aquestes empreses paguen els seus impostos segons una taxa fixada, independentment dels seus beneficis, els beneficis després d'impostos són administrats i destinats segons la decisió de l'empresa col·lectivitzada. Aquestes companyies són organitzacions econòmiques que paguen impostos a l'Estat, fan negocis lliurement, assumeixen tota la responsabilitat sobre els guanys o pèrdues, distribueixen els seus beneficis segons el treball i estan administrades de manera democràtica; gaudint d'un alt grau d'independència i flexibilitat tant en l'administració com en l'operativitat. **3)** Empreses mixtes (joint ventures). Són empreses que actuen juntament amb dos o més unitats econòmiques sota diferents tipus de propietat, incloent-hi aquelles que agrupen empreses estatals amb col·lectives, o empreses xineses amb estrangeres.

A més, també podem trobar empreses independents amb capital estranger, així com formes de propietat individual d'indústries i comerços. Tot i que no constitueixen empreses, la propietat individual és una forma més de l'activitat econòmica a la Xina i un suport necessari a l'economia socialista sota titularitat pública. És per això, que el govern encoratja la població treballadora a desenvolupar formes de propietat privada sota el lideratge de la propietat pública.

Sistema econòmic

La propietat socialista dels mitjans de producció

Xina practica el sistema econòmic socialista, que es fonamenta en la propietat pública dels mitjans de producció.

Establiment de la propietat pública socialista. Per mitjans de producció entenem el total de mitjans i objectes necessaris per al treball. A la Xina, la propietat pública dels mitjans va ser establerta per diverses vies després de la victòria de la revolució democràtica popular. Primerament, l'Estat va confiscar els actius del capitalisme burocràtic amb els quals

va reconstruir el 80% de les estructures de l'antiga xina en indústries modernes, transports i comunicacions, i els va posar sota propietat del poble. En segon lloc, l'Estat va adoptar una política de transformació pacífica del capitalisme nacional, la qual cosa va fer que el 20% de tota la indústria, transports i comunicacions sota la forma de capitalisme d'Estat passessin a un règim de propietat socialista per part del poble. Tercer, l'Estat es va constituir en el líder dels camperols pobres mitjançant la reforma agrària, confiscant els latifundis dels grans terratinents i les explotacions dels camperols rics entre aquells que no tenien terres -o superfícies mínimes- i, sota aquestes premisses, animant als camperols a establir-se en granges cooperatives, transformant la propietat privada de la terra en propietat col·lectiva dels treballadors agrícoles. El sistema cooperatiu també es va fer servir per transformar el sistema de petits artesans individuals en un règim col·lectiu. La transformació socialista de la propietat privada dels mitjans de producció va ser enllestida l'any 1956. Des de llavors, la propietat pública socialista dels mitjans de producció ha assumit un paper preponderant en l'economia nacional xinesa, i el sistema basat en l'explotació de l'home ha estat abolit.

Dos tipus bàsics de propietat pública socialista. Hi ha dos tipus bàsics de propietat pública socialista a la Xina que s'adapten als diferents nivells de desenvolupament de les forces productives. Un és la propietat per part del poble. Abarca la propietat de les mines, masses d'aigua, terres estatals, boscos i altres recursos tant terrestres com marítims, així com fàbriques estatals, granges, comerços, bancs, transports comunicacions i empreses similars. La propietat popular controla les artèries econòmiques del país i és la força capdavantera de l'economia nacional. L'altre sistema, és la propietat col·lectiva per part de les masses treballadores. Ocupa la producció, distribució, aprovisionament i venda, crèdit i àrees de consum en les zones rurals; també podem trobar formes de propietat cooperativa en el sector dels artesans, indústria, construcció, transports, comerç, serveis i altres activitats a les ciutats. Les lleis de l'Estat disposen que tots els boscos, muntanyes, pastures i platges sota propietat col·lectiva són posseïdes pels membres del col·lectiu. Les terres, tant a les àrees rurals com urbanes, són de propietat col·lectiva excepte aquelles que són propietat estatal segons la llei. Les cases, terrenys i extensions per ús privat dels camperols també estan sota règim col·lectiu.

Ambdós tipus de propietat, la del poble i la col·lectiva, són formes de propietat pública socialista. Tant l'una com l'altre neguen el sistema d'explotació de l'home per l'home i segueixen el principi de cadascú segons la seva capacitat, i a cadascú segons el seu treball.

Propietat individual i capitalisme d'Estat. A la Xina, si bé el sistema de propietat pública socialista és predominant, la propietat individual per part de treballadors industrials i agrícoles s'està desenvolupant en alguns camps d'activitat. Representa un complement a les formes de producció sota

propietat pública. L'Estat protegeix i dona suport a aquelles formes de propietat privada que són beneficioses pel global de la producció i reporten una millora del nivell de vida de la població, i a la vegada restringeix el seu funcionament deficient i prohibeix les activitats il·legals. Xina desenvolupa, de manera activa, empreses mixtes amb companyies estrangeres, tot perseguint el principi d'igualtat i mutus beneficis. És una mena de capitalisme d'Estat en unes condicions prou especials, i els seus drets i interessos legítims estan protegits per la llei.

Cadascú segons les seves capacitats, a cadascú segons el seu treball

Principis per la distribució personal dels béns. Cadascú segons la seva capacitat, a cadascú segons el seu treball és un dels principis bàsics del sistema econòmic socialista xinès i també un principi fonamental per la distribució personal dels béns de consum.

La distribució segons el treball és acordada després d'establir quines són les necessitats de la societat. Aquest procés inclou els béns consumibles, aquells destinats al creixement de les pròpies empreses, i les despeses científiques i culturals destinades a satisfer les necessitats més bàsiques. Sota el socialisme, aquesta planificació, directament o indirecta, és útil als treballadors i es correspon amb els seus interessos principals. Els productes de consum han de ser entregats als treballadors pel seu ús personal sota el principi del repartiment segons el treball, i una vegada s'han fet les altres distribucions esmentades.

Formes bàsiques de distribució segons el treball. El principi de distribució segons el treball es pot implementar amb diverses formes de remuneració. Les formes bàsiques de remuneració a la Xina són actualment: sistema de pagament segons el volum de producció obtingut en les cooperatives rurals; el salari segons el temps treballat i la productivitat obtinguda és una pràctica habitual a les empreses i companyies de propietat del poble i en la major part de les col·lectivitzades, bàsicament s'utilitza aquest sistema a les àrees industrials i a les ciutats. A la vegada, es comptabilitzen bonificacions especials per les hores extres, i per aquelles feines amb condicions precàries o perilloses. Així mateix, els treballadors també gaudeixen d'una sèrie de beneficis socials.

Per la correcta implementació del principi "cadascú segons les seves capacitats, a cadascú segons el seu treball", Xina concedeix una gran importància a la formació política i ideològica i per això, constantment imbueix entre els productors el sentit de la responsabilitat com a "propietaris" del país, amb l'objectiu de desterrar qualsevol discussió sobre els salaris i fomentar una actitud comunista envers el treball.

(Traducció de Jordi Pascual)

A l'antiga Iugoslàvia: la crisi permanent

Josep Lladós i Masllorens

Per entendre l'esclat d'aquesta crisi política és convenient recordar breument els trets més significatius de l'evolució del sistema polític i econòmic d'ençà el moment de la ruptura amb el model de comunisme soviètic i, en particular, analitzar la llarga crisi irresolta que es va iniciar l'any 1980.

Comunisme de posguerra i ruptura amb el model soviètic: L'Autogestió

El relançament d'una economia greument devastada per la guerra fou iniciat a partir de la instauració d'un model econòmic similar al soviètic.

A partir d'una reforma agrària, amb col·lectivització del camp, i de la nacionalització de la indústria, el transport i la distribució, es procedeix a la reconstrucció del país a través del 1er. Pla Quinquennal (1947-51), amb l'objectiu principal d'industrialització accelerada, prioritàriament de la indústria pesada, desenvolupat amb ajuda de la URSS.

Tot i així, l'enfrontament personal entre Tito i Stalin, amb acusacions de revisionisme i antisovietisme, aviat va provocar la ruptura de les relacions entre els dos països.

El bloqueig econòmic soviètic i les males collites van portar l'economia iugoslava a un estat agònic, obligant-la a obrir per primer cop les seves relacions amb Occident, en particular amb EE.UU.

La Llei de les empreses pels col·lectius obrers (1950) i, sobre tot, la Constitució de 1953 van sentar les bases d'un model econòmic oposat al soviètic i assentat sobre l'associacionisme del treball i les relacions de producció sota la forma d'autogestió.

El segon (1957-61) i tercer (1961-65) Plans Quinquennals portaren a un fort creixement econòmic basat en la industrialització, un fort procés inversor, la producció de bens de consum i l'ajuda exterior.

La reforma de 1965

D'ençà els anys 60 i fins el present, Iugoslàvia comença un seguit de successives reformes i programes d'estabilització, amb la intenció de descentralitzar el poder econòmic i polític i crear les condicions per a un mercat no intervingut.

El procés alliberador s'inicia amb les reformes econòmiques de 1961 al sector exterior -instauració d'un tipus de canvi únic-, financer i empresarial: i amb la descentralització política assentada en la nova Constitució de 1963, en favor dels pressupostos regionals.

Igual que per la URSS, 1965 fou un any rellevant per les reformes introduïdes al sistema econòmic. La reforma aprofundeix en l'alliberament econòmic, augmentant la independència de les "organitzacions de treball" en la seva gestió a canvi d'una menor protecció, sobre tot davant el mercat exterior.

La reforma va acompanyada d'augmentos significatius dels preus -fins al 35% en alguns productes- per a incentivar el desenvolupament econòmic.

Es pot afirmar que, cap a 1965, Iugoslàvia tenia expectatives d'arribar a ésser un país industrialitzat de nivell mitjà.

La Constitució de 1974 i la Llei sobre el treball associat de 1976

Els efectes generats per la reforma de 1965 es manifesten en una expansió de l'economia acompanyada, tanmateix, de pressions inflacionistes.

Un programa d'estabilització, llençat al 71, pretenia frenar la inflació a través d'una congelació dels preus i dels salaris. Però la convicció adquirida era que, tan sols un nou reforçament del sistema autogestionari portaria a una millora de la descentralització.

Un nou impuls reformador ve donat per la Constitució de 1974, que eixampla les competències de les repúbliques i regions autònomes concernents a l'organització i a la política econòmica mentre que les decisions preses a nivell federal s'ajustarien a nivell regional.

Aquest procés parteix de la "socialització" de les funcions de l'Estat, reduint el paper econòmic dels pressupostos, tant de les repúbliques i províncies com de la federació.

Dues lleis són adoptades, dins l'àmbit econòmic, a 1976 dins una nova embranzida descentralitzadora:

- La llei sobre planificació, que instaura els mecanismes de coordinació entre els agents econòmics i polítics per assolir els objectius econòmics desitjats.

- La llei sobre el treball associat, representativa d'una nova etapa dins el procés d'autogestió, posant l'accent en un nou fenomen: "l'associació del treball".

El concepte de "treball associat" és utilitzat per a definir el conjunt de l'àmbit de l'economia socialitzada:

* Les empreses són des d'ara anomenades "organitzacions de treball associat" (OTA).

* Aquestes es descomponen en unitats parcialment independents anomenades "Organitzacions de base de treball associat" (OBTA).

L'assemblea dels treballadors i el consell d'obres constitueixen els òrgans de decisió. El comitè dels afers i el director -triats pel consell d'obres- són els òrgans executius.

El concepte d'"associació de treball" permet eixamplar el camp d'acció econòmica, afavorint la cooperació entre el sector socialitzat i el sector privat (existent a l'agricultura i l'artesania) i també entre les empreses de diferents branques i les diferents regions.

La crisi persistent dels 80: el fracàs de les polítiques

Balanç a 1980

D'ençà els primers intents d'alliberament, l'aplicació d'un model autogestionari ha provocat una evolució econòmica quasi cíclica: les mesures de descentralització han impulsat una expansió econòmica excessiva, que ha tingut d'ésser frenada per les mesures d'estabilització destinades a ofegar el creixement, circumstància que acaba essent políticament inacceptable. Una nova sèrie de mesures de descentralització és aleshores necessària i el cicle es repren de nou.

La Llei sobre el treball associat va proporcionar una gran llibertat a les empreses, però sense emmarcar-la dins una política econòmica addient.

Les empreses i els bancs cercaven massa sovint el prestigi local per sobre les accions econòmiques rellevants. L'absència d'instruments de control, sobre tot financers, feia desbordar la inflació. A manca de gaudir d'una més gran independència, els bancs actuaven més aviat com a distribuïdors de crèdit pràcticament gratuït, essent els tipus d'interès inferiors al nivell de la inflació.

Els interessos particulars de la federació i de les repúbliques amenaçaven la unitat del mercat iugoslau. Com que l'emigració dels aturats cap l'Occident era cada cop més difícil (en raó de la crisi econòmica general), l'atur augmentava tot i que les empreses treballaven amb pèrdues, essent mantingudes en activitat per motius socio-polítics.

Aquesta socialització de les pèrdues no estimulava les unitats de producció ni a objectius d'eficàcia ni d'innovació, essent totes les tecnologies avançades, de fet, importades d'Europa Occidental i finançades amb endeutament exterior.

L'adopció de mesures d'obertura econòmica i de descentralització política no va ser compaginada acertadament amb el model autogestionari de producció.

El "stop & go" alliberador constant, sense mètode ni reflexió envers els seus efectes econòmics va portar l'economia iugoslava a inicis de la dècada dels 80 a una situació molt precària.

La forta expansió econòmica del període 1965-80 es va aixecar, així doncs, sobre unes bases molt poc sòlides.

Els canvis iniciats a la segona mitat dels 60 dins el sistema van determinar una situació econòmica amb els trets següents: (1) Una **inflació** amb múltiples

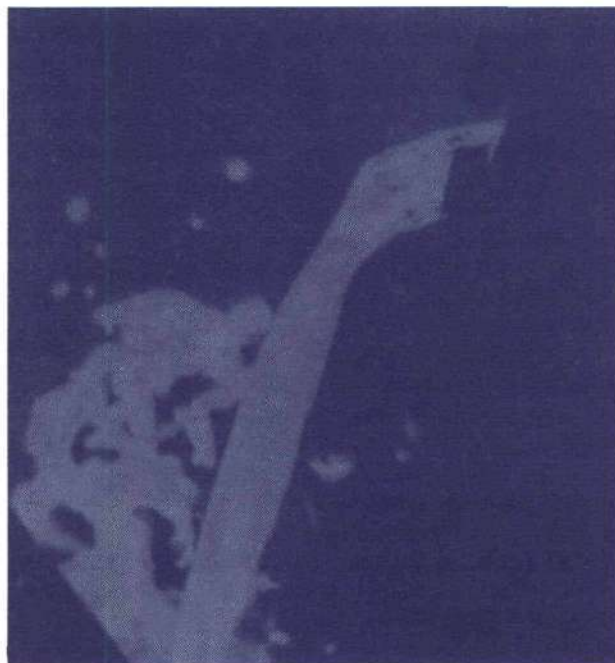
orígens, que necessita de congelacions temporals de preus, salaris i crèdits; (2) un **atur** provocat per la fallida de les empreses que no han pogut sobreviure a la transició ràpida de l'economia centralitzada a una economia "de mercat", tot i l'emigració massiva de treballadors cap l'Oest; (3) una **profunda disparitat econòmica entre regions** riques i pobres, que no han estat capaces d'aprofitar la seva autonomia; (4) i una **situació exterior crítica**, amb un dèficit comercial enorme, degut a les importacions desmesurades que va impulsar el fort creixement de la demanda interna durant els anys precedents, i amb un deute exterior impressionant, fruit del finançament del desordenat procés inversor.

El Programa d'Estabilització de 1983: S'institucionalitza la intervenció del FMI

La situació d'estanflació creada a partir de 1980, amb ralentiment del creixement i una inflació creixent, va fer entrar al país en una situació de crisi econòmica oberta.

Després de successius e inútils paquets de mesures estabilitzadores, i en mig d'un procés de discussió política i econòmica, un "Programa d'estabilització Econòmica a llarg termini" -conegut com el "Programa de la Comissió Kraigher"-, dirigit a frenar el deteriorament de la situació econòmica, va ser adoptat per l'Assemblea Federal a juliol de 1983.

Es tractava d'un intent ampli de compaginar autogestió i lleis de mercat, amb obertura del mercat

financer, una planificació més assenyada, un programa anti-inflacionista i uns objectius macroeconòmics concrets.

La creació d'ocupació, l'estimulació de la iniciativa privada, la disminució de les despeses pressupostàries, una producció agrícola orientada cap a l'exportació, la reestructuració d'una indústria basada excessivament en la importació dels productes semielaborats i una millor cooperació econòmica entre regions, eren els objectius principals del Programa.

El FMI intervé des d'aquell programa com assistent permanent de la política d'ajustament de l'economia iugoslava, sol·licitant un alliberament més gran dels preus, un canvi del dinar i uns tipus d'interès més realistes i l'equilibri en les transaccions exteriors.

Si bé era ambiciós, el Pla d'Estabilització de 1983 va patir des de l'inici d'un profund irrealisme. Posteriorment, s'han intentat múltiples mesures d'estabilització de l'economia, amb resultats molt diferents als esperats.

El fracàs en les mesures econòmiques adoptades ha estat una constant i la crisi ha esdevingut permanent, aprofundint-se els seus efectes. La inflació es va descontrolar totalment al llarg del decenni, culminant a 1989 amb una taxa mitja anual del 1.252%, que va arribar a un 2.665% a finals de l'any, al capdavant dels processos hiperinflacionaris mundials.

La recessió econòmica toca fons a 1988, on la renda total cau un 1'7%. Hi ha un descens constant de la inversió, amb reduccions importants -properes al 10% en els pitjors anys-, excepte durant 1986.

L'estancament econòmic intens ha fet que, malgrat la creixent xifra d'atur, la productivitat del treball s'hagi reduït de manera substancial, essencialment al sector industrial, fruit de la caiguda de la inversió.

La devallada de la inversió i la producció ha vingut accentuada en bona part per les restriccions imposades a les importacions de béns de capital i semielaborats, necessaris per a la producció, com a conseqüència del greu desequilibri exterior. La inversió ha tingut, però, un comportament significativament més dinàmic al sector privat de l'economia que al sector socialitzat.

L'ingrés real per treballador cau fins a 1984, es recupera al període 1985-86 per a tornar a descendre els dos anys següents. Malgrat la hiperinflació de 1989, l'ingrés real creix aquell any en un 5'0%. Tot i així, el nivell de vida s'ha degradat progressivament representant l'ingrés real per treballador a finals de 1989, el 75% del corresponent a 1980.

L'alentiment general de l'economia ha portat conseqüències negatives per a l'ocupació, on l'evolució és estorbada per una estructura econòmica i regional desfavorable.

Malgrat l'intens procés migratori cap Occident, ja iniciat durant els anys 60, el nombre d'aturats es situa al voltant de 1.200.000 treballadors, creixent el pes de l'atur sobre la força laboral fins a taxes properes al 14%.

La comparació de la població activa en el sector agrícola amb la seva participació a la renda nacional revela la precarietat de l'ocupació dins del sector i, conseqüentment, és indicatiu de la seva pressió envers la situació general de l'ocupació.

D'altra banda, l'estructura regional de l'ocupació es deteriora per raó de les taxes de natalitat molt elevades dins del Sud. Tot i així, en aquestes regions les tradicions culturals obstaculitzen la incorporació de les dones a la "població activa": 21% a Kosovo davant d'un 45% a Eslovènia i Croàcia, i un 37% de mitja nacional.

Anàlisi sectorial

La indústria representa aproximadament el 45% de la producció nacional. La grandària de les empreses és elevada, agrupant-se la meitat dels treballadors dins grans empreses amb plantilles de 450 treballadors de mitjana. La concentració més gran de mà d'obra es situa dins les construccions mecàniques, la transformació de metalls, la indústria, sobre tot en raó de la reducció de les importacions de béns intermitjos i d'inversió.

Entre les branques industrials, és dins la transformació dels metalls, la construcció de mitjans de transport i de maquinària i aparells elèctrics on es nota més significativament la davallada de la producció.

En raó de la seva importància dins l'output agregat, la recessió experimentada en aquestes indústries ha estat particularment traumàtica per al conjunt de l'economia iugoslava.

Des d'un punt de vista regional, són les repúbliques del nord (Eslovènia, Sèrbia i Croàcia) les que disposen tradicionalment de la indústria més desenvolupada.

Un estudi de Tatjana Globokar mostra que la situació és ben diferent a Kosovo, on la indústria es distingeix encara per una productivitat reduïda i un consum d'energia desmesurat. A 1983, per cada milió de dinars en inversions, la indústria de Kosovo subministrava dos milions de dinars en productes, mentre es generaven set milions a Eslovènia; a més, mentre que per una

producció industrial de mil milions de dinars es consumeixen a Kosovo trenta-dos wh d'electricitat, a Eslovènia només en calien vint.

L'agricultura iugoslava té als cereals com a principal producte i és abastida, en bona part, pel sector privat. Aquest posseeix més del 80% de les terres cultivables, essent gestionades la resta per les "organitzacions agrícoles" del sector socialitzat.

Les explotacions privades són de petita grandària (mitjana de 3 ha.) i produeixen principalment per l'autoconsum, amb una estructura de producció molt diversificada. El sector socialitzat funciona en forma de petites i mitjanes empreses, disposant en mitjana de 430 Ha i 70 treballadors, que s'especialitzen en certs cultius.

Per raons ideològiques, la política agrícola durant llarg temps ha descuidat als agricultors privats, obligant a molts d'ells a emigrar temporalment o a adoptar l'estatus de camperol-obrer. Actualment, la meitat dels ingressos de les explotacions privades provenen de l'activitat salarial d'aquests darrers dins d'altres sectors econòmics.

Malgrat no començar a modernitzar el seu equipament fins a finals dels anys 70, el sector privat crea el 70% del producte social agrícola i subministra la meitat de la producció comercialitzada.

La política agrícola es concentra actualment en la cooperació entre el sector privat i el socialitzat i la indústria agro-alimentària. Els agricultors acorden amb les empreses contractes de subministrament de productes del conreu o de la cria de bestiar.

Malgrat disposar de múltiples recursos energètics, Iugoslàvia és importador net d'energia. Així la seva producció de petroli i gas natural tan sols li permet cobrir un terç de les seves necessitats.

Malgrat l'obertura de noves mines de carbó per a equilibrar la balança energètica, les importacions de petroli i de gas natural -provinents principalment de la URSS i d'Irak- s'han expandit al llarg del decenni, tot i l'augment dels preus i les dificultats de subministrament.

La caiguda de la producció nacional de petroli des de 1986 i l'augment del consum d'energia, tot i l'estancament econòmic, han impedit la millora de la balança energètica.

Per la seva part, l'activitat del sector privat es concentra principalment en l'agricultura, la construcció, el turisme i l'artesanat.

Tot i així, el sector privat representa avui ja més del 15% de la producció i prop del 30% de les inversions executades.

Desequilibris regionals

Tot i que l'estancament i el deteriorament de l'economia ha afectat per igual a totes les regions, les més endarrerides -al ser més vulnerables- han estat les grans víctimes de la crisi.

L'agreujament dels desequilibris regionals és un altre dels principals passius de la política econòmica dels 80, una justificació de les tensions nacionalistes i el catalitzador de l'actual ruptura del model polític, amenaçant la desaparició del sistema federal iugoslau.

Les diferències regionals són impressionants. A 1989, la renda per càpita de Kosovo era un 72% inferior a la mitjana, això és una diferència de 8 a 1. A 1990, el salari mitjà a Kosovo era el 47'7% del salari mitjà a Eslovènia.

Mentre que Croàcia, Sèrbia i Eslovènia -amb el 52% de la població- concentren el 66,7% de la renda nacional, Kosovo i Montenegro representen el 4% de la producció, amb el 11% de la població.

Les tres repúbliques septentrionals, a més, concentren el 67'1% de la inversió i gaudeixen del 69'2% de les exportacions.

Finalment, acullen el 77'8% del valor de la inversió estrangera durant 1989.

El Pla de Reforma Markovic: La prioritat de l'economia

Durant 1989 i amb una situació econòmica absolutament incontrolada, la necessitat d'una seriosa estabilització econòmica es revelava com a evident. El nou primer ministre federal, Ante Markovic, va impulsar a finals de 1989 un radical programa d'estabilització, consistent en les següents mesures:

- * Alliberament de tots els preus al detall, excepte els considerats "infraestructurals" (energia, transports, metalls bàsics...), afectant aproximadament al voltant d'un 80% dels preus.

- * Estricta política monetària antiinflacionista, basada en un dinar fort. Un nou dinar substitueix 10.000 dinars vells i es vincula al marc alemany, amb un tipus de canvi fix 1 DM = 7 dinars.

- * Reducció del dèficit pressupostari, a través d'ajustades polítiques fiscals.

* Congelació de salaris fins a juny de 1990.

Els resultats del Pla Markovic

Al llarg del primer semestre de l'any, la congelació de salaris, una restricció fiscal i monetària per primer cop efectiva i l'estabilitat del nou dinar van permetre reduir considerablement el nivell d'inflació.

El relleu dels salaris a partir de juliol per a recuperar la capacitat de compra, l'augment dels preus mundials energètics i les fisures als controls pressupostaris i monetaris republicans, que es neguen a transferir els ingressos fiscals corresponents a la federació i s'endeuten amb el banc central més enllà de

la disciplina monetària pactada, impedeixen assolir l'objectiu previst d'injecció de liquidesa i fan reapareixer l'amenaça d'inflació.

La pèrdua de la confiança en el valor del dinar que, seguint al marc, s'havia apreciat respecte les altres monedes occidentals fa deteriorar la liquidesa del sistema bancari al reduir-se els dipòsits d'estalvi, mentre que creixen els dipòsits en divises. La població anticipa la depreciació de la moneda, que finalment es va produir a inicis de 1991 amb un canvi de 1 DM = 9 dinars, i el desordre monetari torna a ser palès.

La restricció creditícia conseqüent, la disminució del consum per la reducció del poder adquisitiu i la pèrdua de competitivitat exterior, deguda a l'augment dels preus i l'apreciació del dinar, porten a una profunda recessió al país. La renda nacional cau al voltant d'un 11%, el descens més important de tot el decenni.

La caiguda de la producció és general a tots els sectors: indústria (-10%), construcció (-11%), agricultura (-10'4%) i comerç (-14%); i afecta per igual al consum agregat (-8'9%) que a la inversió bruta (-9'8%).

La continuada incapacitat dels governs centrals per a controlar adequadament l'oferta de diner era la principal arrel del problema inflacionari.

Amb el Pla de Reforma Markovic es desitjava controlar per primer cop la creació de diner, es pretenia reduir el finançament de les empreses en fallida i s'intentava equilibrar el pressupost amb un augment d'impostos sobre vendes i una disminució de les transferències en forma de subsidis.

La manca absoluta de disciplina monetària i fiscal per les repúbliques, fruit d'unes prioritats polítiques incompatibles amb els objectius federals, que ha rellançat la despesa pública són un dels determinants fonamentals del fracàs de la reforma.

La ruptura de la restricció monetària per les empreses, la població i les autoritats republicanes acaben portant el nivell d'inflació a finals d'any a nivells superiors al 500%.

El control de salaris ha fet reduir intensament l'ingrés real per treballador (-24%), proseguint amb l'erosió de la capacitat adquisitiva dels salaris.

El balanç del període de crisi 1980-90 mostra una degradació dramàtica del nivell de vida dels treballadors, representant la renda real per treballador, a finals de 1990, el 57% de la corresponent a 10 anys abans.

L'augment progressiu d'empreses en situació de fallida -que pot afectar a uns 600.000 treballadors- i la precarització del lloc de treball són mostra del progressiu deteriorament del sector industrial.

La caiguda de la producció industrial arrossega amb ella el nivell d'inversió. Si bé el sector privat ha mostrat un dinamisme inversor superior, el seu reduït pes relatiu no permet compensar la davallada significativa de la inversió del sector socialitzat. La inversió privada, a més, s'ha localitzat preferentment en el sector comercial i de serveis, de menor desemborsament de capital. Per la seva part, la inversió estrangera s'ha retret totalment pel temor a la inestabilitat política.

Per la seva part, la persistent sequera i l'enfonsament de la demanda de la indústria agroalimentària fan caure espectacularment la producció agrícola.

Conclusions i perspectives

La fallida del model econòmic i polític iugoslau té la seva arrel en la desconfiança de la població davant la incapacitat manifesta de resolució d'una crisi que es va iniciar a 1980, però que ja tenia els seus orígens en la difícil convivència d'un sistema econòmic basat en l'autogestió i un avenç constant cap a una economia de mercat desregulada.

D'una banda, l'intricat lligam proteccionista de les relacions econòmiques entre autoritats i unitats productives no ha permès procedir a la reconversió de l'estructura productiva en unitats més eficients ni realitzar totes les transformacions alliberadores necessàries.

D'una altra part, la inexistent programació gradual de les reformes alliberadores i la complexa descentralització política ha perjudicat notablement el nivell de vida de la població i la competitivitat de les empreses, impossibilitant l'exercici d'unes polítiques econòmiques coherents amb els objectius macroeconòmics.

La crisi econòmica iugoslava es manifesta en uns nivells d'inflació desorbitats, una recessió econòmica acusada -amb una davallada constant de la inversió-, un nivell d'atur creixent i uns desequilibris regionals enormes.

La manca de corresponsabilitat de les repúbliques ha estat un element addicional a l'agreujament de la crisi. Aquest fet pot venir justificat perquè la infructuosa lluita contra la crisi ha agravat els desequilibris entre repúbliques i ha obviat les seves conseqüències polítiques.

«Programa d'història de les doctrines econòmiques i socials» (1932-1933)

Estanislau Ruiz i Ponsetí

Presentació

Les 32 lliçons del curs d'*Història de les doctrines econòmiques i socials*, d'Estanislau Ruiz i Ponsetí, presenten un conjunt de punts d'interès: 1) el fil de la utopia comunista, des de les primeres formulacions dels pensadors grecs (Lliçó 1a. i 2a.) (Ruiz i Ponsetí arribarà a adoptar, com a pseudònim, a l'exili, el nom de "Licurgo Mexicano"), 2) un espai no marginal és ocupat pel socialisme no marxista: des de les formulacions petit-burgeses de Sismondi (Lliçó 10) o Nill (Lliçó 13) fins al georgisme (Lliçó 24), passant, és clar, per l'anarquisme (17), 3) dins del camp marxista, ocupen un lloc tant el socialisme acadèmic, i com el laborisme, o el bolxevisme, tant la proposta sindicalista revolucionària de Georges Sorel (20) com l'humanisme pacifista de William Morris (23), 4) la reforma social (20, 21, 23 i 26) és explicada amb més detall que la revolució russa (28, 29 i 30), 5) el cooperativisme (25) i la tecnocràcia (32) no ocupen un gran espai, però sí que tenen, dins el curs, una posició estratègica, 6) ben entès: els clàssics (9), els seus antecedents (7 i 8) i continuadors (13 i 22) són objecte d'una atenció central.

És difícil trobar un curs més equilibrat, més equanim i, alhora, més decantat vers el que serien les grans línies del pensament progressista (que la d'incloure, naturalment, l'anàlisi dels altres corrents, per exemple del corporativisme feixista (27 i 31).

L'arxiu personal d'Estanislau Ruiz i Ponsetí (Maó, 1889-Mèxic 1967) es troba dipositat al Centre d'estudis d'història internacional del carrer Brusi de Barcelona. El programa del curs que publiquem és resultat de la transcripció, realitzada per Cris Gadea, d'un text manuscrit inclòs en una llibreta de petit-tamany i cobertes negres i brillants.

Llicenciat en matemàtica, a Barcelona (1911), doctor a Madrid (1914) i enginyer industrial (1917), obté per les tasques editorials (des de 1913, a Gustau Gili) i empresarials (des de 1917, "Riera i Ruiz, S. en C."). Al mateix temps, però, fou l'ànim del Sindicat general de tècnics de Catalunya (1920) i s'incorporà a les files socialistes. Entre 1932 i 1939 desplega una activitat important com a diputat, conseller del govern de la Generalitat i vocal del Consell d'economia, i com a director de cursos a ateneus obrers i director d'escola a la universitat industrial. Fou un dels principals artífexs del

model de la "nova economia". En aquest període publicà a *Butlletí* del SGTC, *Justícia social*, *Tècnica*, *Butlletí* de la Conselleria d'economia, *Treball*. Exiliat primer a França, i després a la República Dominicana i, per fi a Mèxic, treballà en tres camps ben diferents. *Primer*) empresa: editorials Atlante amb Manuel Sánchez Saito i Joan Grijalbo, i Uteha, Colònia agrícola de Santa Clara, a Chihuahua, granges "Menorca" i "Barcelona". *Segon*) La reflexió econòmica: *L'economia de Catalunya durant la guerra d'invasió* (1939), *Ideas morales de los trabajadores de Catalunya* (1945), *Organización económica de México* (1948), amb el pseudònim "Licurgo Mexicano" aplicació del model de l'economia mixta a la realitat llatinoamericana, articles sense signar al *Diccionario enciclopédico Uteha* (1950-52). I *tercer*): la política: participació, com a diputat, en les tasques institucionals del Parlament de Catalunya del que serà elegit vicepresident el 1954, opció, com a membre del comitè central del PSUC, per "el fons" dels plantejaments de 1964 de Francesc Vicens; entusiasme per la revolució cubana fins al punt d'oferir la seva disponibilitat personal els seus coneixements tècnics, el 1962, als 73 anys, a Alejo Carpentier i la Universitat de l'Havana.

F.R.

«Programa d'història de les doctrines econòmiques i socials» (1932-1933)

Estanislau Ruiz i Ponsetí

Lliçó 1a.

Organització econòmica dels pobles antics.

Estat de l'economia a l'antiga Babilònia.- Estat econòmic de Xina; aparició del paper moneda i de les monedes metàl·liques.- Desenvolupament econòmic de la Índia.- La Grècia antiga: assaig comunista de Licurg a Esparta; introducció de la moneda de ferro; el règim econòmic d'Atenes.- Importància econòmica del règim d'esclavitud a Grècia.

Lliçó 2a.

Idees econòmiques i socials dels historiadors i filòsofs de la Grècia antiga.

«La República» de Plató: la divisió del treball; l'origen de la moneda; l'estat comunista de Plató.- «Les lleis» de Plató: el repartiment de terres i el dret successori; la moral de Plató aplicada al comerç.- «La Política» d'Aristòtil: la moneda i els metalls preciosos; idees d'Aristòtil sobre la riquesa, el comerç, l'esclavitud, el valor i l'interès.

Lliçó 3a.***El règim econòmic de la Roma antiga.***

Importància econòmica de les grans calçades romanes.- Concentració de la propietat rústica.- Idees de Columela sobre el retorn a la terra.- Decadència econòmica de Roma.- Influència del cristianisme en la vida romana i en particular sobre l'esclavitud.

Lliçó 4a.***El comerç a l'Edat Mitjana.***

Importància econòmica de Les Creuades.- Els primers establiments de crèdit; les caixes de préstecs.- Importància de la raça jueva en la vida econòmica de l'Edat mitjana.- Primeres manifestacions del xec i la lletra de canvi.- La Lliga Hanseàtica.- Evolució del cristianisme a l'Edat mitjana.- El monaquisme.

Lliçó 5a.***L'organització econòmica a l'Edat Mitjana.***

Els gremis i les ciutats.- Organització del treball agrícola.- El feudalisme.- Idees de Sant Francesc d'Asís i de Sant Tomas d'Aquino.- La Utopia de Tomas Morus.- L'organització econòmica i social a Utopia.

Estanislau Ruiz i Ponsetí, Mèxic.

Lliçó 6a.***Les tendències comunistes a l'Edat Mitjana.***

La Reforma.- Idees de Tomas Münzer i Joan de Leyde.- La Ciutat-Sol de Campanella.

Lliçó 7a.***La doctrina mercantilista.***

La balança de comerç i la balança de pagaments.- Els representants pràctics i teòrics del mercantilisme.- Primeres manifestacions del nacionalisme econòmic.- Crítica de les doctrines mercantilistes.

1500 - 1800

Balança comercial i política colonial; augment de població; neixement burgesia.

Zam: emissió bitllets garantia territorial.

Lliçó 8***L'escola fisiocràtica o dels economistes.***

Idees de Quesnay i Mirabeau sobre la producció agrícola i industrial.- Assaigs del fisiòcrates francesos i especialment de Turgot.

Lliçó 9***L'escola clàssica anglesa.***

Adam Smith.- Teoria del valor de Smith; la divisió del treball, la funció del capital en la producció; idees de Smith sobre la taxa de l'interès.- Robert Malthus; teoria sobre l'augment de població; llei de Malthus - David Ricardo.- Teoria de la renda.- L'escola manchesteriana.

Lliçó 10***Antagonistes de l'escola clàssica anglesa.***

Sismondi i les seves crítiques del sistema capitalista.- Idees de Sismondi: sobre les crisis econòmiques.- Saint-Simon.

Lliçó 11***Els socialistes utòpics.***

Charles Fourier.- Organització econòmica i social dels falansteris de Fourier.- Robert Owen i els seus experiments de nova organització social.

Lliçó 12***Cabet i la seva obra «Viatge a Icària».***

Pere Leroux.- Lluís Blanc i la seva obra «L'organització del treball»; el dret al treball.- Proudhon i les seves obres «Què és la propietat?» i «Filosofia de la misèria».

Lliçó 13***Els darrers representants francesos de l'escola liberal.***

Joan B. Say i Frederic Bastiat.- Els «Principis d'Economia política» de Joan Stuart Mill.

Say=Tractat Economia política, professions lliberals= distinció capitalista i empresari. Oposició al Estat absorbent.

Bastiat=Contrari al «dret al treball».- Defensor del lliure canvi (tunel internacional).- Importància del consumidor (no destrucció). Doctrina solidarista=Oposició Estat absorbent.

Mill=»Principis Economia política».- Semicomunista. Petita propietat rural.- Cooperatisme.

Lliçó 14

Els primers economistes científics d'Alemanya i dels Estats Units.

Adam Müller, Thümen, Frederic Hermann, Frederic List, Enric Carey.

Müller.-Omnipotència econòmica de l'Estat. Inicia exposició idees socialistes.

Thümen.-Llei de les «despeses de transport» cercles concentrics de cultiu: teoria ricardiana de la renda.- Participació obrera en els beneficis.

Hermann.-Interès del consumidor (Bastiat).

List.-Unió aduanera alemanya. Economia nacional.- Protecció mixta indústria (Zona templada).- República universal.- Defensa valor professions liberals.

Carey.-Proteccionisme total.- Ordre cultiu terres.- Anti-Malthus.-

Lliçó 15

Els precursors del socialisme científic a Alemanya.

Joan Enric Fichte.- Rodbertus.- Idees de Rodbertus sobre la teoria del valor, la renda, el salari, les crisis i els bons de treball.- Ferran Lassalle.- La llei de bronze del salari.- Les associacions de producció.

Fichte=Socialisme utòpic.- Estat comercial tancat.-

Rodbertus=Valor derivat del treball.- Renda de la terra i del capital: supervalua.- Llei del salari decreixent.- Crisis per manca de consum (Sismondi).

Lassalle=Socialisme d'Estat.- Nacionalista.- Idealista.- Sufragi universal i cooperatives de producció i consum.

Lliçó 16

El socialisme científic.

Carles Marx.- La interpretació materialista de la Història. El manifest comunista.- La lluita de classes.- Teoria marxista del valor.- La supervalua i l'acumulació capitalista.- La dictadura del proletariat. Frederic Engels.- El revisionisme alemany i el reformisme francès.- Kautsky, Malon i De Man.

Lliçó 17

L'anarquisme.

Miquel Bakunin.- Polèmiques de Proudhon i Bakunin amb Carles Marx.- Pere Kropotkin.- El comunisme llibertari.

Lliçó 18

L'època de la Primera Internacional.

La Unió General d'Obrers Alemanys fundada per Lassalle.- Fundació i desenvolupament de la Primera Internacional (A.I.T.).- La Comuna de París.

Lliçó 19

La Segona Internacional i els seus principals Congressos.

La lluita de la Segona Internacional contra els perills d'una guerra mundial.- El moviment socialista a Alemanya fins el començament de la gran Guerra de 1914.

Ila. Internacional: 1889-1914.- Demarcació anarquisme i socialisme.- Lluita de classes.- Expulsió Millerand, Viviani, Briand.

Lluita contra la guerra: Congrès Stuttgart. Hervé, Jaures, Bebel, Rosa Luxemburg, Lenin, Martov.

Alemanya: Programa de Erfurt, Kaustky

Revisionisme: Bernstein.

Lliçó 20

Els moviments de reforma social.

A Angleterra, França, Itàlia, Rússia, Estats Units i Espanya fins el començament de la gran Guerra de 1914.- El Sindicalisme i l'anarco-sindicalisme.

Anglaterra= 1882 Federació Socialdemòcrata

1884 Societat Fabiana.

1900 Labour Party-MacDonald.

França=1881 Partit Obrer Francès (Guesde i Lafargue - Congrès 1904 unificació, Jaurès i expulsió Millenau, Viviani, Briand.

1892, Federació Borses del Treball (sindicalisme), Sorel - Acció Directa, sindicalització producció.

1895 - Confederació General del Treball (C.G.T.)

Itàlia=A.I.T.(Bakunin)= 1892, Partit Socialista Italià. Turatti, Mussolini.

Rússia=1870, nihilisme, vagues generals.- Socialisme agrari, clandestinitat.

1876, Terra i Llibertat (terrorisme)

1888=Partit socialdemòcrata-Bolxevics i menxevics.

Rússia= Congrès de Londres de 1903, majoria (bolxevics) amb Lenin.-

Derrota pel Japó- 1a. revolució.

Guerra del 14 - Anarquistes i menxevics amb l'Estat, contra bolxevics.

Estats Units.- 1877, Socialist Labour Party (emigrants alemanys).- 1887, execucions comunistes de Xicagó.

Henry George (escola georgista)

1905 - Moviment sindicalista vigorós.

Lliçó 21

L'escola històrica o ètica.

Hildebrand i Knies.- Schmoller, Wagner i Brentano.- Carles Bucher i Werner Sombart.- Teoria política del diner de Knapp.

Intervencionisme Estat (List)

Escola històrica

Política econòmica nacional

Propietat no és institució dret natural.

Hildebrand (Economia nacional; economia del crèdit)

Schmoller= Ciència ètica i psicològica.

«Societat de política social» d'Eisenach

Socialisme ben entès: control obrer, repartiment guanyos industrials; instrucció abundant.

Wagner=Interés personal base de progrés econòmic (deixeble de Rodbertus)= Ciència financera.

Brentano=Inici corporativisme - Antiproteccionista Bücher i Sombard.- Economia: domèstica, urbana; nacional; mundial.

Riquesa històrica (opi, pornografia, etc.).

Lliçó 22

L'escola psicològica o austriaca.

Teoria subjectiva del valor o de la utilitat limit, de Menger.- Böhm-Bawerk i Clark.- Teoria del valor de Cassel; el preu i la conjuntura.

Lliçó 23

Els reformadors socials anglesos del segle XIXè.

Tomas Carlyle, Joan Ruskin i Guillem Morris.

Carlyle (1795-1881)=Dinàmica espiritual: bondat, bellesa, entusiasme, religió. Sense treball no pot haver-hi retribució. Guia aristocràcia intel.lectual. (no democràcia). Enderrocament pròxim del capitalisme.

Ruskin (1819-1899)=Maquinisme contrari al progrés moral; degradació humana. Milionaris sobre treball mecanitzat i embrutidor. Elogi artesanat.- «Homo oeconomicus» de Ricardo és fruit malaltís de l'egoisme.

Contrari al règim capitalista (però no socialista).

Morris (1834-1896)-Socialisme pacífic i comunisme segona època.

Lliçó 24

L'escola georgista.

Enric George.- Idees de George sobre l'impost únic i la propietat de la terra.- Les obres «Progrés i misèria», «Proteccionisme i lliurecanvi» i «Un filòsof perplexe».

Lliçó 25

L'escola cooperativa.

Guillem King i els Pionniers de Rochdale.- Les cooperatives de consum i de producció.- El moviment cooperatiu i el sistema capitalista.

King= 1828 The Co-operator.

Rochdale - 1844

Cooperatives de construcció (guildes).

Lliçó 26

La gran guerra del 1914 i els moviments de reforma social a què va donar origen.

La guerra i la Segona Internacional.- La revolució alemanya de 1918.- La República democràtica i els intents de socialització.

Lliçó 27

El feixisme italià.

Benet Mussolini.- La marxa sobre Roma.- Principis del feixisme.- La doctrina política i social.- Política exterior del feixisme italià.

Marxa sobre Roma = 1922

Feixisme empíric; neixement sobre la marxa Comunisme lògic; derivat marxisme.

Feixisme: abundància policia; individualment fracassats.

Monarquia o república?, feixisme!

Progrés material: batalla del blat; roturacions, dessecació de maresmes; obres hidràuliques; ramaderia= semi-col.lectivisme d'Estat.

Progrés militar; especialment marina i aviació.

Reforma agrària; Dopo-lavoro; assegurances socials, sindicació obligatòria = Estat corporatiu.

Lliçó 28

La revolució russa.

Febrer de 1917.- El govern provisional i el Soviet.- La revolució d'octubre.- Lenin i Trotski.- La presa del poder pel proletariat.- Els primers anys de comunisme de guerra i el terror.- La guerra civil i el fracàs definitiu dels blancs.

Febrer 1918 - Exèrcit voluntari. Juny movilització obligatòria.

Exèrcit voluntari del Don - Novembre 1919 a abril 1920

Kornilov - Donikin.- Fins a 150.000 combatents.

Exèrcit de Wrangel - Abril- Novembre de 1920

Derrota ràpida; 135.000 fugitius per Crimea.

Legió Txecoslovaca - Presoners dels russos que volen fugir a través de Sibèria.

Koltchak - Generalíssim (1919-1920) - Afusellat.

Generals germanòfils - (Ucraïna).

Lliçó 29

La Tercera Internacional.

El partit comunista rus i la Internacional Comunista (I.C.).- La Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques.- La Constitució Soviètica i el marxisme-leninisme.

Lliçó 30

La Nova Política Econòmica (Nep) de Lenin.

El primer Plan Quinquennal de la U.R.S.S.- El Stalinisme.- La industrialització forçada i la col.lectivització agrària.- El segon Pla Quinquennal.

Lliçó 31

El Nacional socialisme alemany.

Adolf Hitler.- Programa inicial i realitzacions.- El problema de les races i la persecució dels jueus.- La dictadura.

Lliçó 32

La Tecnocràcia.

Els tecnòcrates nordamericans.- Maquinisme i atur forçós.- Les lleis de la producció i les causes de la crisi econòmica segons els tecnòcrates.

«Your quaterly»

Dear Friends,
I gladly accept to join the international publisher
isdard of your quaterly.

¡Se puede también comunicar en castellano conmi-
go -y hasta en catalán!

Con mis mejores cumplimientos.

Otto Wolf
Berlín

«Spero»

Spero che la nostra collaborazione possa essere
proficua.

Cari saluti.

Enzo Pesciarelli
Universita degli studi di Ancona

De «Marxism Today» a «New Times»

Thanks for your letter and the copies you sent of
Nous Horitzons. Unfortunately, Marxism Today has
ceased publication. Its nearest equivalent is New Ti-
mes published by the Democratic Left organization
and you should make contact directly with them for an
exchange:

6 Cynthia Street
London
N1 9JP

Stuart Hall
The Open University
Milton Keynes

«Em Portugal»

Lembrei-me que talvez fosse interessante um
pequeno «survey» sobre os estudos universitários
recentes relativos à economia e às ideias económicas
do fascismo português ou um pequeno guia da história
do pensamento económico marxista em Portugal, mas
gostava de conhecer a tua opinião.

Uma outra questão é a seguinte: retirei de um
número especial da «Revista de História Económica»
algumas referências bibliográficas de artigos publica-
dos na «Nous Horitzons» que muito me interessaram.

Com as melhores saudações académicas e amigas,

Carlos Bestien
Lisboa

Utopia: llibertats lingüístiques

A lavetlla, ens diuen, d'integrar els Estats d'Europa
continent geogràfic en una nova «Europa», els
europeistes continuen parlant-nos de «llengües
regionals», de «dialectes locals», per anomenar les
parles que no són «oficials» d'Estats.

Se'ns acudeix expressar una «Utopia»: per què
totes les «parles», llengües o dialectes, més o menys
desenvolupades, existents en aquest continent europeu,
no serien declarades «iguals»? Jurídicament «iguals».
Si s'admet aquest «principi», en cada poble, cada
regió, cada localitat, la «igualtat» de les parles seria un
factor d'integració dels pobles en una nova Europa.

Els principis de la gran Revolució Francesa, llibertat,
igualtat, fraternitat, és que no ho són, d'utòpics?
L'utopisme dels principis, no ha impedit la seva
expansió a tot el món.

Utopia? Creiem en una nova i utòpica Europa on
les llibertats lingüístiques serien respectades, sense
«llengües oficials» estatals, on els Estats, desapareixent
per federació, no imposarien l'opressió cultural
imperialista sobre els pobles. Voldriem una Europa
sense fronteres culturals, on les llengües i les cultures
serien alliberades de tota opressió.

Joaquim Vinyes
Décines (França)

Ecoconcern

Us adjunto informació sobre Ecoconcern.

Martí
Can Riu, Centelles

Qui som?

Ecoconcern neix de l'experiència de recerca ini-
ciada fa anys per diverses persones i grups d'estudi
que a partir de l'anàlisi crítica han emprès el disseny
de mètodes i models socials innovadors, amb inicial
accent sobre el sistema econòmic com a peça clau de
l'entrellat humà actual.

Aquesta experiència ens mostra que arreu del món,
però també a casa nostra, hi ha persones que tenen
coses importants a dir, que fan plantejaments
interessants per dissenyar i construir nous marcs, nous
models, noves regles de joc. Però, l'experiència també
ens mostra que gran part de la societat desconeix
aquestes persones i que, en general, són oblidades i
marginades per les institucions.

Ecoconcern, com suggereix el seu nom, aplega a
persones que se senten interessades o compromeses
-concernides- en el coneixement i en la millora del
medi humà comú: ecologia, economia i ecumene.

Què fem?

Ecoconcern està iniciant una dinàmica que permeti
anar entreveient quins serien els pilars fonamentals
d'una nova casa humana per facilitar a cadascú la seva
col.laboració específica. Dins aquest marc, ecoconcern
vol col.laborar a:

Facilitar el coneixement, el debat i la crítica de
noves propostes mitjançant la difusió d'escrits i la
realització de trobades o de conferències.

Despertar l'interès en saber que hi ha altres vies,

altres models, altres camins que aquells que ens venen com a únics.

Promoure equips de recerca sobre temes específics amb enfoc crítics als habituals i amb afany d'elaborar alternatives amb visió de conjunt.

En un primer pas, **ecoconcern** ofereix la interconnexió de propostes. Es compromet a fer arribar a tots els seus socis els documents que aquests li enviïn o la informació d'interès que **ecoconcern** rebí d'altres persones o entitats locals i internacionals.

Des de filosofia de Madrid

Us envio amb molt de gust, una subscripció per a la Revista.

Montserrat Galceran
Madrid

Cooperativa «La Lleialtat»

Ens plau fer-vos arribar el programa dels actes commemoratius del Centenari de la fundació de la Cooperativa «La Lleialtat».

Aquesta entitat de Gràcia ha estat també la seu del Teatre Lliure durant els darrers setze anys i ha col·laborat intensament en la consolidació de la seva llarga trajectòria.

Quan l'any 1976 un grup de gent inquieta encapçalat per Fabià Puigserver es proposava fundar un Teatre estable a Barcelona, van fer cap a la Cooperativa «La Lleialtat» on van trobar el suport econòmic i humà per emprendre una aventura arriscada que amb els anys ha estat un punt de referència indiscutible del teatre que es fa al nostre país.

Joaquim Gubern i Palacios
Gràcia

Retalls

... I què dir respecte als retalls que es pretenen als drets dels treballadors? Diguem d'entrada que en un règim de llibertats no es pot retallar el dret a la vaga dels treballadors, la única arma que disposen per forçar a dialogar a l'empresari. Tot treballador sap, des que comença a treballar, que l'amo dóna sempre llargues i que ajorna tant com pot això d'asseure's cara a cara amb els treballadors per discutir no importa què. Té cents de coartades per fer-ho. Us demana sempre que hi poseu el coll, que ell ja es sacrifica prou posant-hi diners. Ara, a més, en el nou estadi on es troba la societat, amb això dels serveis públics a l'abast, quan l'empresari depèn de l'Administració, es produeix una situació paradoxal: tot i que els arguments de l'empresari són sempre els mateixos, en aquest cas «ell» juga amb un arma prou eficaç, les molèsties que s'ocasionen «al públic», altres treballadors, és clar. I juga amb això -un veritable xantatge!- fent-se fort en

la seva intransigència, que es pot sospitar és una estratègia menada des de dalt, i que força el treballador a revoltar-se i a passar a la vaga, perquè l'empresari sap que té els mitjans de comunicació al seu costat i pot fer demagògia indirecta dramatitzant una situació que ell mateix provoca en no voler asseure's cara a cara amb els sindicats.

A més, provocant els treballadors d'aquesta manera, pot subvertir la situació i passar la pilota al seu company de viatge, és a dir, la pròpia administració, per tal que l'aprofiti per dictar noves lleis que «regulin» allò que no és regulable si no ho és pels propis afectats, els mateixos sindicats. El què passa és, però, que la subversió institucional arriba a extrems prou significatius. Ens trobem davant de la posada en pràctica, lenta però imperturbable, d'una política de tipus thatxerrià l'objectiu de la qual -per tal de complaure l'FMI i l'OCDE, és a dir, aquells qui manegen les cireres arreu- és reduir la força sindical a uns senzills gestió de serveis administratius, sense presència social ni política, per tal de conduir el país, també, a un comportament «de serveis», subsidiari amb el seu sol i les seves platges, resultat d'una divisió del treball l'orientació de la qual no ha estat feta pública, però que em sembla prou evident a nivell de la Comunitat europea, tot i la faramalla emprada per distreure el personal.

I també es vol retallar el subsidi d'atur! Qui això escriu ha patit en la seva pròpia carn què significa «viure» d'un subsidi sense cap més perspectiva de futur. De veritat us dic que és aterrador. Per això no hi fa res que pugui haver-hi un determinat percentatge d'espavilats. També hi ha milers de defraudadors d'Hisenda, però aquests sí s'escapen a tota mena de control. Només el pobre treballador sense feina és controlat -com també els que treballen! Així estem organitzats en aquesta societat. I així, a l'altre extrem, molts viuen de la ineptitud i incapacitat en la persecució del frau empresarial, de la corrupció, del diner negre de tants i tants que tutegen ministres... a l'empar del dret a la privacitat! Una privacitat amb la que no pot comptar el treballador així que signa un full de nòmina.

Romà Oltra
Barcelona

Revista de física

Amics:

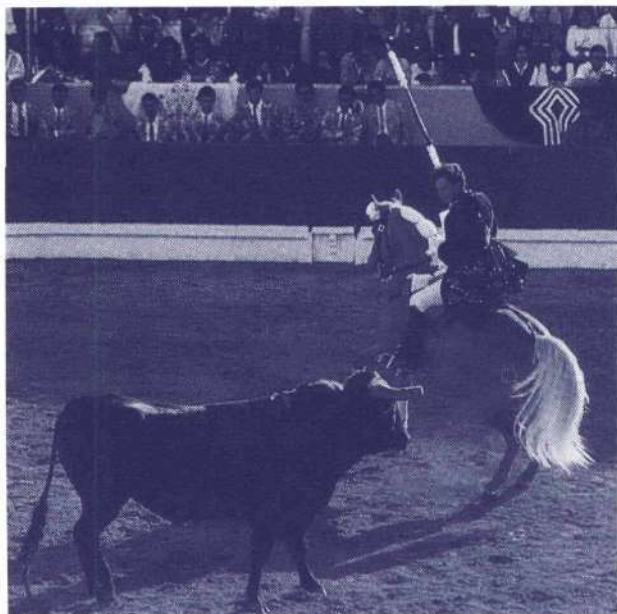
El Comitè de Redacció de la Revista de Física ha considerat interessant la vostra proposta d'intercanvi amb *Nous Horitzons*, així com la d'una possible relació més aprofundida en aquells temes que poguessin ser d'interès comú per a ambdues revistes.

Ben cordialment

Josep Llosa
Revista de Física

Unes jornades d'esquerres

Josep Arias

Les jornades d'Izquierda Unida es celebren a l'hotel Chamartin, hotel de quatre estrelles. Es veu que els ex-comunistes, en fer-nos grans i assenyats, hem prosperat. M'acosto a una paradeta on hi ha tres o quatre senyores:

"¿Esta tienda es la de Izquierda Unida?"

Em diuen que no, que elles són del CDS (que també fa un acte al mateix hotel). La botiga d'Izquierda és uns metres més enllà. (Un altre dels signes del temps, els esquerrans no ens diferenciem externament dels centristes. Jo, amb la meva jaqueta i la meva corbata dec semblar, més aviat, del PP).

A la botiga d'Izquierda em carreguen de paperassa abundantíssima, això no ha canviat. Dic a les noies que m'agradaria veure Antonio Maria Rivero, que participa en una altra taula rodona, sobre comunicacions, a la mateixa hora que la meva. Rivero era un dels meus amics de la tertulia de Sésamo, en la meva època d'opositor. Fa més de trenta anys que no el veia. És aquell que venia navalles al Rastro regatejant a la contra. (Per exemple: "¿Qué vale esta navaja?", "Diez pesetas", "Le doy ocho", "Se la dejo encinco"). Rivero s'havia entestat a dir que la cambrera de Sésamo s'anomenava Malvinita la Culebrosa. Aquesta imputació era falsa, però la mateixa

interessada s'ho havia arribat a creure, i atenia, indistintament, per Malvinita o per Culebrosa.

Mentre que prenc un whisky al bar, se m'apareix sant Antonio Maria Rivero Cornelio. Jo recordava un noi ros, de cavells arrissats i bigoti amb guies, que semblava un àngel bigotut. Ara em trobo al davant un patriarca venerable, de cavells blancs i barba blanca. Tan sols la veu i una guspira d'ironia als ulls poden fer-me lligar totes dues imatges.

Li dic que el trobo més jove i més guapo que mai. Em contesta que a mi em passa el mateix.

("Santo Dios, ¿y éste es aquél?", Dios mio, ¿y ésta es aquélla?").

Rivero ja no és lletraferit. Ha estat director general de Correus i de comunicacions i coses d'aquestes en sap un niu. Jo li dic que Correus ja no és el que era. Don Ramón del Valle Inclán escrivia a un amic que vivia al carrer d'Echegaray posant-hi com a adreça "calle del Viejo Idiota" i les cartes hi arribaven. Rivero reconeix que la qualitat del servei ja no és la mateixa.

A la meva taula rodona, sobre l'Administració tributària, hi participen l'ex-capella i socialista penedit Martín Seco, i els professors universitaris Miguel Mora i Martínez Lago. Martín Seco té nas de boxejador. La resta de la fesomia és de lluitador de catch. Parla molt bé.

Jo col.loco la meva diatriba contra l'Agència Estatal de Administración Tributaria, que és parcialment un refregit de la ponència que vaig presentar a la Fundació Lancuentra. Em fa l'efecte que quedo bé. És curiós, el mateix discurs pot quedar bé en un ambient d'esquerres i en un ambient de dretes. O jo sóc un dialèctic habilíssim o en aquest país passa alguna cosa d'estranya. M'inclino per la segona hipòtesi.

Com que tots els oradors erem pràcticament d'acord, el col.loqui s'extingueix dolçament tot just encetat.

Quan Enrique Ortega, l'organitzador, se m'acosta per felicitar-me, aprofito per preguntar-li, sense transició, quan em pagaran el bitllet de l'avió. Em deu haver trobat ben català. (Última hora: no me'l van pagar, el bitllet).

Tres models d'exposicions científiques

Antoni Roca

"Estimada Terra", Edifici de les Aigües; "In Vitro", Fundació Miró; "Les Fonts", Centre d'Informació del Parc de Collserola.

A la primavera d'aquest carismàtic 1992 han coincidit a Barcelona tres exposicions, cada una amb els seus objectius específics, però amb un tret en comú: estar vinculades directament amb la ciència i la tècnica. Així es posa de manifest una vegada més la seva presència cada cop més significativa a la nostra societat.

L'exposició "Estimada Terra" és la que pretén abastar un objectiu més ampli i més complex. En efecte, es tracta de presentar una descripció dels sistemes naturals de la Terra i, al mateix temps, un diagnòstic de la greu situació en què es troben. A més, l'exposició vol dibuixar una alternativa. Junt amb aquest plantejament tan ambiciós, cal dir que aquesta és l'exposició més cara (tot i que la patrocinen Repsol i l'Olimpiada Cultural, l'entrada val 600 pessetes) i, també, la que té una presentació més original: hom ha renunciat als tradicionals panells i, a canvi, uns auriculars degudament orientats ens reciten els textos corresponents; per altra banda, una sèrie de diorames, que recorden la tècnica del pessebre, recreen els diferents sistemes naturals, fauna, flora, aspecte paisagístic, però també sons, olors, sensació de fred o calor, etc.

Malgrat que s'organitzen més exposicions que mai, s'ha de reconèixer que són un repte expressiu cada cop més difícil. S'hi poden combinar textos, objectes, models, maquetes, fotografies, música, audiovisuals, conferències, actuacions en viu, etc., amb la finalitat d'atraure l'atenció i fer comprensible un o diversos missatges. Front a la televisió, el mitjà de comunicació per excel·lència del nostre temps, l'exposició "només" conserva l'atractiu del directe, del que seria "tocable".⁽¹⁾

El problema d'"Estimada Terra" és, però, el missatge. Els autors no s'han limitat a descriure la riquesa natural del planeta i els perills i agressions a què està sotmesa sinó que n'exposen les causes i què cal fer per superar-los. Malgrat que la caiguda de l'anomenat socialisme "real" hauria d'haver ajudat a oblidar les avaluacions simplistes i maniquees (per exemple, els ianquis tenen la culpa de tot), l'opció expressada fuig de fer anàlisis socials i polítiques i se centra en les responsabilitats individuals (gastem massa, embrutem amb les escombraries), sobretot si els individus són una *massa* (a la Índia, en camps esportius), sempre desqualificada en els audiovisuals.

Aquesta opció exculpa pràcticament del tot, almenys, per omisió, les grans empreses multinacionals, els estats, els sistemes productius. Això, francament, *és massa*! La presència de Repsol entre els patrocinadors, malgrat no abaratir l'entrada, pot explicar el model individualista dels guionistes?

L'altra gran exposició científica que hem vist a Barcelona, "In vitro", centrada en glosar la fertilitat en la societat humana, té unes connotacions polítiques molt menys compromeses i, en canvi, un interès cultural molt gran. Amb una presentació tradicional, la mostra és, de fet, un aplec de mostres diferents, que acullen punts de vista, disciplines i sensibilitats diferents. Efectivament, hi trobem art prehistòric i antic, alimentació i sexualitat, mares de déu romàniques i gòtiques amb els seus nens Jesús, llibres científics, les tradicions catalanes de la feconditat (casaments, el tió, la cucanya), l'art contemporani, el disseny industrial (real i imaginari) i, finalment, una exposició de les tècniques de reproducció assistida (fecundació *in vitro*, inclosa).

La força de la mostra rau, precisament, en què els promotors inicials (aparentment, el grup de biòlegs i metges de l'Institut Dexeus, pioner en aquest camp), renunciaren a "monopolitzar" l'exposició i afavoriren una justaposició de punts de vista que, malgrat la seva manca de compromís de síntesi, permet que el visitant sigui estimulat a una visió global de la qüestió.

La més modesta de les exposicions -no per això menys interessant- és la que mostra la problemàtica de les fonts i de l'aigua al Collserola. Les fonts (de fet, un altre símbol de la fertilitat) i la disponibilitat d'aigua han estat la condició per al poblament, per certs cultius i algunes indústries, i, amb l'extensió de la vida urbana, un element lúdic. Aquestes facetes es troben reflectides en l'exposició, on s'hi combina una visió de les condicions geològiques que fan possibles els aquífers del Collserola, les tècniques tradicionals que s'utilitzaren per recollir i conduir l'aigua als nuclis de població (les mines d'aigua) i les indústries (de pasta italiana) i comerços (d'aigua embotellada!) que hi existiren fins fa pocs anys. Tot plegat, un enfoc naturalista, antropològic i d'història de les tècniques i de les indústries tradicionals molt suggerent.

⁽¹⁾ Una nova secció del Museu de la Ciència de Barcelona dedicada al món viu s'ha anomenat "Toca Toca", perquè ofereix la possibilitat d'entrar en contacte físic amb diverses plantes i animals, per exemple, una serp.

Exposició «Dolores Ibárruri, passió de llibertat»

Andrés Sorel

Una presència humana no s'exhaureix amb la fi d'una vida. Es continua en la seva obra creada, en el seu llegat històric, en l'exemple que es desprèn del seu propi bategar fixat per imatges, paraules, testimonis.

I una fundació no cerca sinó que el riu d'aquella presència, que va ser per a nosaltres companyia, exemple, passió de viure, passió de llibertat, trobi canals de comunicació amb les dones i homes del present, amb els somnis encoratjats pels qui, ara, també senten la necessitat de lluitar per una societat que sigui cada vegada més justa, tolerant, menys discriminatòria.

Estudiar, difondre la vida i l'obra de Dolores Ibárruri, del seu propi temps històric, no és només homenatjar una dona, és entendre, continuar un camí que, lluny de ser oblidat, ha de fer cap a noves presències i petjades.

Així s'atura el temps: així es perpetua també la història. Així es dona sentit a una Fundació i a una mostra humana i històrica com la que ara, amb l'enunciat de *Dolores Ibárruri: Passió de Llibertat*, presentem.

La vida, l'obra, com escriu Vicente Aleixandre: «fuga o destí cap a un regne generós, plenitud o realitat sobirana», aquest és el reflex que volem oferir d'aquesta passió, en l'aventura per contribuir a un món millor. Cal no oblidar el passat ni en les seves llums ni en les seves ombres.

I cal seguir apostant pel futur si no volem dessagnar-nos de misèria en el present. Vet aquí la raó de ser d'aquesta exposició gràfica i literària oberta no només als qui van conèixer, vam conèixer a Dolores Ibárruri, sinó sobretot, als qui avui, en el créixer, cal que la coneguim.

Organitza:
FUNDACIÓ DOLORES IBARRURI

Patrocina:
Ajuntament de Barcelona
Centre Cívic Pati Llimona
Diputació de Barcelona
Institut Català de la Dona

Informacions per a una història del PSUC

Iris Zaida

Març 1982.

1. Joaquim Roglan: *El Grup Democràtic de Periodistes. (1966-1976). Crònica d'un periodisme esperançat*. Barcelona, Diputació de Barcelona/ Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1992. 131 pàgines. Pròleg de Josep Maria Brunet.

2. Joan Crexell, Claudi Esteve, Joaquim Marco et al: *Les Amèriques i Catalunya. Cinc segles de presència catalana*. Barcelona, Comissió Amèrica i Catalunya 1992. 363 pàgines.

3. Pilar Parcerisas, Alícia Suárez/Mercè Vidal, Glòria Picazo, Annemieke Van de Pas, Carles Hac Mor, Antoni Mercader et al: *Idees i actituds. Entorn de l'art conceptual a Catalunya, 1964-1980*. Barcelona, Departament de Cultura, 1992. 353 pàgines.

4. Néstor Almendros: *Cinemanía. Ensayos sobre cine*. Barcelona, Seix i Barral, 1992. Introducció de Martin Scorsese.

5. Ricard Gutiérrez/Javier Mariscal: *Diàleg a Barcelona*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1992. 79 pàgines. Conversa transcrita per Xavier Febrés.

6. Joaquim Sempere: *L'explosió de les necessitats*. Barcelona, Edicions 62, 1992. 254 pàgines.

7. Daniel Giralt Miracle, dir: *Avantguardes a Catalunya. 1906-1939. Protagonistes. Tendències. Esdeveniments*. Barcelona, Fundació Caixa de Catalunya, 709 pàgines.

Informacions i notes de la collita del 92 sobre diversos aspectes de la vida catalana contemporània que inclouen, anava a dir espontàniament, informació sobre el PSUC i la seva gent: 1) Els periodistes del PSUC, dins del GDP. 2) Les revistes del PSUC a Amèrica (n'hem comptabilitzat 20!, entre 1939 i 1960, de New York a Santiago de Xile), 3) El paper dels militants comunistes dins l'art conceptual i el lloc del Grup de Treball. 4) Els escrits cubans, i altres, del fill d'Hermini Almendros. 5) La inesperada i llarga confessió del metge Ricard Gutiérrez, l'home de la Creu Roja a Catalunya, o una militància sense (en aparença) traumes. 6) La tesi doctoral d'un antic dirigent del PSUC, i ex-director d'aquesta revista. 7) un cop més, els cartells del PSUC, ara, com a moment de màxima difusió de l'avantguarda a Catalunya.

I seguirà...

GENERALITAT DE CATALUNYA

Cap a Europa

La Generalitat és conscient que els ciutadans de Catalunya no tenen prou informació sobre el procés d'unificació europea i el Tractat de Maastricht, i es proposa millorar aquest coneixement.

LA FEINA BEN FETA NO TÉ FRONTERES

L'entrada en vigor del mercat interior europeu posa a l'abast de **les nostres empreses** el primer mercat internacional.

Els nostres professionals podran establir-se i exercir la seva professió en tota la CEE, i **els nostres universitaris i investigadors** tindran més oportunitats. Però al mateix temps les empreses i els professionals, els serveis i els productes de la resta de països comunitaris podran entrar lliurement a Espanya.

Per tant, la nova situació exigeix un esforç de formació i de qualitat, tant per part de les empreses com per part dels professionals.

Per facilitar aquest esforç, la Generalitat ha posat en funcionament, ja fa anys, un conjunt d'organismes que hi donen suport:

- El CIDEM, que té cura de **captar**

capitals estrangers, de fomentar la implantació de tecnologia adequada i d'assessorar sobre la normativa europea (Eurofinestreta).

- El COPCA, orientat especialment a la **promoció de les exportacions**, arreu del món i especialment a Europa, on ja hi ha 10 oficines de representació de Catalunya.
- El Consorci de **Promoció Turística**, que té per missió la promoció arreu d'aquest important capítol de l'economia catalana.
- El Patronat Català pro-Europa, que informa i treballa per l'**adequació de Catalunya a Europa** i defensa els interessos catalans a Brussel·les.
- L'Oficina de **Cooperació Científica i Educativa** amb la CEE, del Departament d'Ensenyament.

Per progressar, Catalunya ho haurà de fer amb Europa.

La Virreina : **exposicions**

Palau de la Virreina

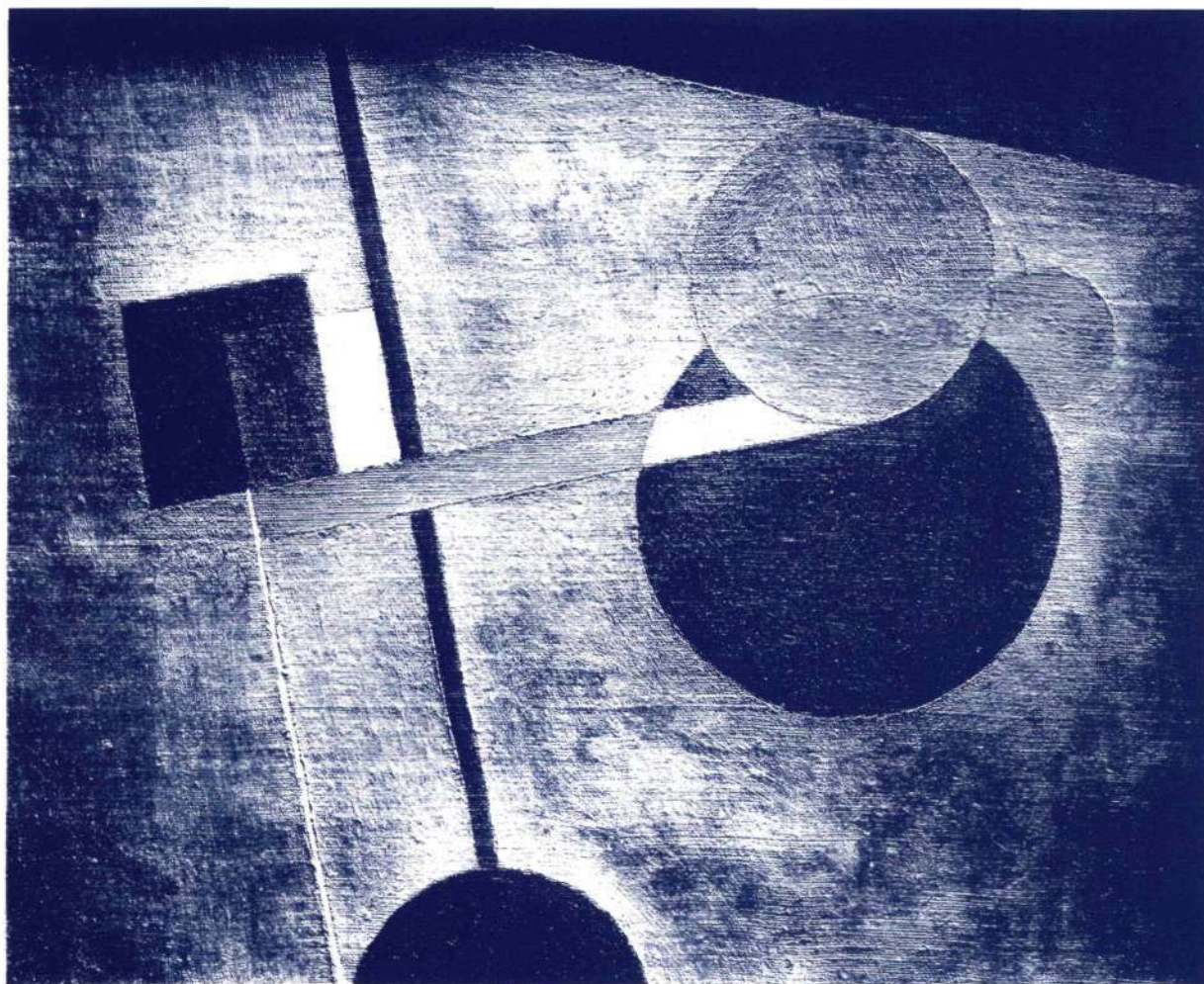
Espai 2

La Rambla, 99
08002 Barcelona
Tel. 301 77 75

MOMENTS D'ABSTRACCIÓ

Països Baixos: 17 pintors

CESAR DOMELA Composició, 1924

Del 29 de setembre al 27 de desembre de 1992

Ajuntament de Barcelona
Àrea de Cultura

Preu: 600 ptes.

horitzans